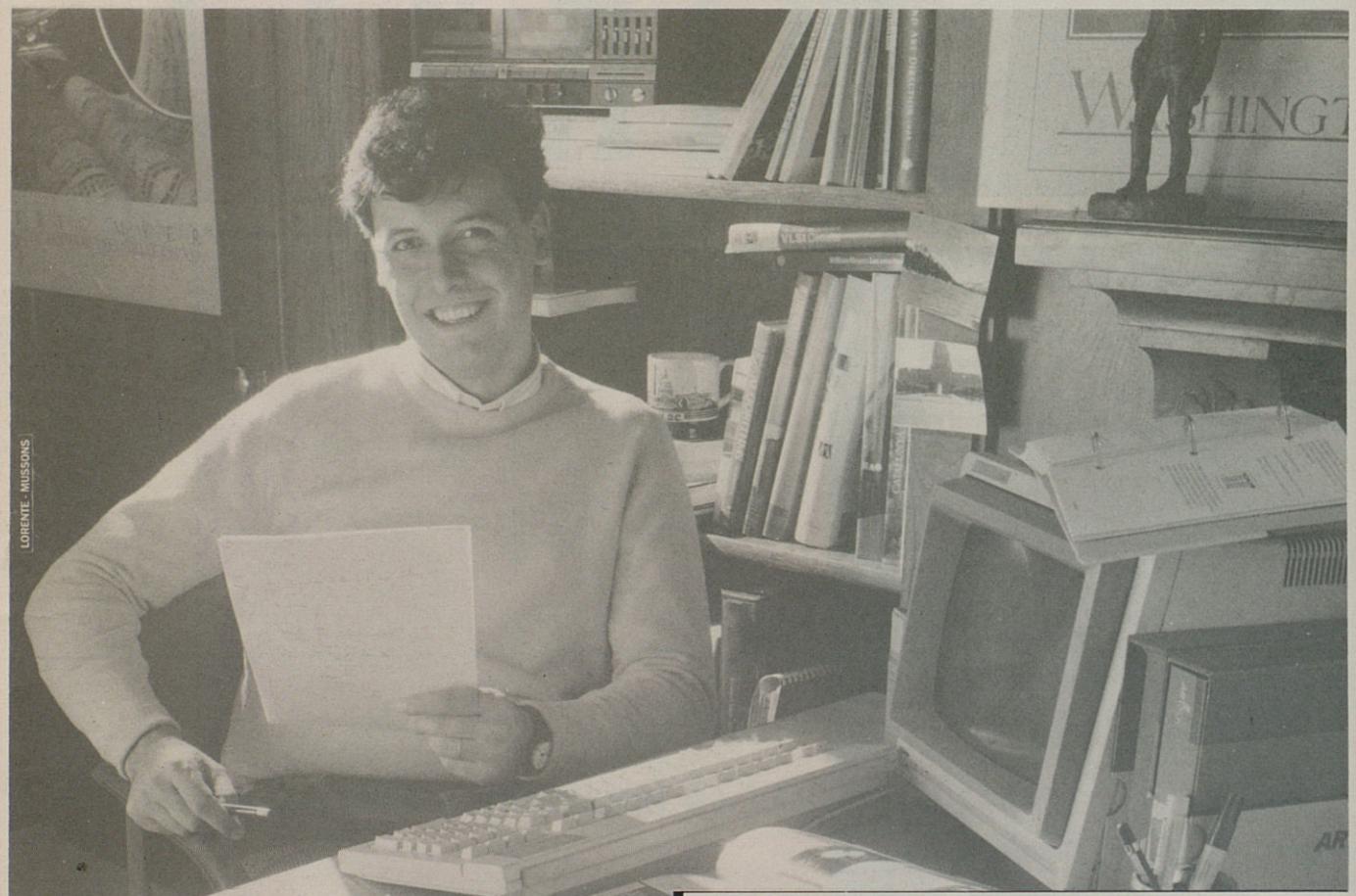
EL MIRALL

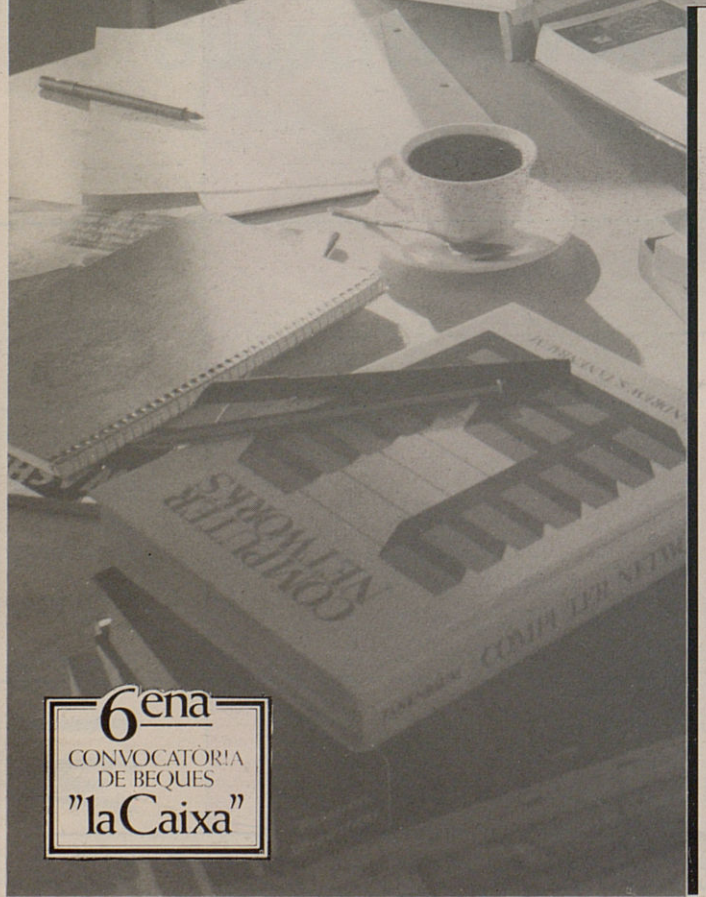
2.ª QUINZENA MARÇ 1987 NÚM. 4 225 PTS. (IVA INCLÒS)

Universidad de Mallorca
BIBLIOTECA
Escuela Y. Formación

PERE NOGUERA DIRIGEIX XESC FORTEZA

ENTREVISTA A RAMON CAVALLER

6ena
CONVOCATÒRIA
DE BEQUES
"la Caixa"

"la Caixa" convoca 40 beques per a ampliar estudis a qualsevol Universitat nord-americana o britànica.

Vaig volar de la Universitat de Barcelona a la de Washington, passant per "la Caixa".

Josep Tarradas ha estat un dels 186 estudiants universitaris de Catalunya i Balears que ha obtingut fins ara una beca de "la Caixa" per a ampliar els seus estudis a Universitats nord-americanes o britàniques.

Després d'un any i mig a la George Washington University, i d'obtenir el diploma de Master en Informàtica, Josep treballa d'enginyer d'aplicacions i projectes a una important empresa.

Ara, "la Caixa" obre la seva sisena convocatòria de 40 noves beques, en cooperació amb el British Council, amb la Comissió Fulbright i la Universitat d'Indiana.

Si tens menys de 35 anys i has acabat el penúltim curs de la carrera a qualsevol de les Universitats de Catalunya o de les Balears, hi pots optar.

Tu esculls la Universitat, i fixa't si en tens per triar: Indiana, Harvard, Yale, New York, Berkeley, UCLA, Institut Tecnològic de Massachusetts, Oxford, Cambridge... entre molts d'altres.

I nosaltres hi posem la resta: viatge d'anada i tornada, matrícula, un curs d'orientació acadèmica, assegurances, a més d'una quantitat per a despeses d'allotjament, manutenció i llibres.

El termini per a la presentació de sol·licituds es tanca el 30 de juny.

Comença a córrer ara mateix i informa-te'n ràpidament al nostre Servei d'Estudis. Tu també pots acabar la teva carrera a la Gran Bretanya. O als Estats Units.

Lliurament de bases i impresos de sol·licitud: Servei d'Estudis. Diagonal, 629, torre 1, planta 16. Barcelona. Telèfon (93) 330 76 51, extensió 2735. De 9 a 14 hores. **Delegació General a Balears:** Av. Alexandre Rosselló, 40. 07002 Palma de Mallorca. Telèfon (971) 46 45 50. De 9 a 14 hores.

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

SUMARI

EL MIRALL

Revista quinzenal
2.ª quinzena març 87. N.º 4
ANY I

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Conseller Delegat:
Miquel Pasqual

Informació i correspondència:
Apartat de Correus n.º 619
Telèfons (971) 72 32 99 / 72 59 37
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:
C/. Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/. Moratín, 15
46001 València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
Joan Font

Consell de Redacció:
Miquel Cardell
Bernat Calafat
Jaume Falconer
Antoni Ginard i Bujosa
Catalina Mir i Fullana
Mateu Morro i Marcè
Lleonard Muntaner i Mariano
Antoni Nadal i Soler
Francesca Sastre
Gaspar Valero i Martí

Administració i subscripcions:
Jordi Valls
Subscripció: 4.500 ptes. anuals
Estranger: 5.000 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 225 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Disseny: Jaume Falconer
Foto de la coberta: L'Uomo *(Vogue)*
Maquetació: Joan Font
Fotocomposició:
Documenta, S.A. - Quint, 3
Impressió:
Taller Gràfic Ramon
Jaume Balmes, 43 - Tel. 75 44 32
07004 Palma de Mallorca

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Amb el suport de

fundació congrés de cultura catalana

Pàg. 2 — **BÚSTIA**

Pàg. 3 — **EDITORIAL**

Pàg. 4 — **DE BAT A BAT**
Jaume López: *La Senyora*
G. A. Vich i Martorell: *Un exemple a tenir en compte: La piscifactoria de Gesa*
Jaume López: *Pere Noguera dirigeix Xesc Forteza*

Pàg. 5 — **PERFORMANCE**
Gabriel Janer Manila: *El retorn de la primavera*

Pàg. 7 — **LA MOGUDA PLANETÀRIA**
Antoni Ginard: *Irangate bis*

Pàg. 9 — **ENTREVISTA**
Francesca Sastre: *L'home que vengué del fred*
Pere Estelrich i Massutí: *Harlow Youth Orquestra*

Pàg. 13 — **PASSATGERS DE PALMA**
Antoni Quintana: *Gabriel Martorell i Serra*

Pàg. 14 — **EL VERÍ**
Hilari de Cara: *Espanya com a malaltia*

Pàg. 15 — **SOCIETAT**
Joan Mir : *Nacionalisme i centralisme, dues estratégies de modernització*

Pàg. 17 — **L'ESCÀTIL**
Francesc d'Averçó: *Balearització*

Pàg. 18 — **RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN**
Miquel Company / Miquel Grimalt

Pàg. 19 — **. . . PER LA CUINA**
Miquel Cardell: *Malsofridura*

Pàg. 20 — **ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA**
Miquel Ferrà i Martorell: *Qui era Filippo Antonini?*

Pàg. 21 — **RETALLS FORANS**
Fa estona plovia més

Pàg. 22 — **ART**
Jaume Torres i Estradé: *ARCO 87, una fira és una fira*

Pàg. 23 — **L'ULL DE VELLUT**
Guiem Daviu: *La veu dels qui no criden*

Pàg. 25 — **LA GÀBIA D'IVORI**
Josep Noguerol: *No volíeu brou, idò tassa i mitja*

Pàg. 26 — **NOTES D'EDUCACIÓ**
Ramon Bassa: *Reflexions didàctiques entorn de la llengua (III)*

Pàg. 27 — **CINEMA**
Jaume Oliver i Adrover: *Hammer house of horror*

Pàg. 28 — **BIBLIOGRAFIA PER A L'ENSENYAMENT EN CATALÀ**
Joan Melià: *Informàtica. Música*

Pàg. 29 — **LLIBRES**
Lleonard Muntaner: *Tria de novetats*

Pàg. 30 — **CRE·A·CCIÓ**
Text de Neus Cañellas
Dibuix de Jaume Falconer

Pàg. 32 — **ON ...LI PEGAM**
Josep Lluís Mulet: *Cocarrois. Coca què?*
Gabriel Seguí Trobat: *Transformisme cultural a TVE*

Pàg. 33 — **XXV ANIVERSARI**

Pàg. 34 — **DIGUI, DIGUI...**

Pàg. 36 — **PASSATEMPS**
Bernat J. Amengual

BÚSTIA

Senyor Director:

Seguesc amb molta de preocupació el tema de la pròxima construcció de l'autopista d'Inca i de la poca polèmica que veig que el tema ha despertat. Unicament he vist dues cartes publicades al diari "Baleares", la primera del senyor Joan Miquel Oliver de dia 4 de setembre, on es pronunciava en contra de la citada obra, i la segona del senyor Rebassa, de dia 18 del mateix mes, que era contestació de la primera i que ho feia a favor.

Fa certament la impressió que l'assumpte està tancat i que tot allò que s'hi pugui al.legar sigui, com indicava el senyor Oliver, un simple recurs a "pegar potadetes". I això és greu.

El primer argument que aporta el senyor Oliver és que l'espai geogràfic on ens movem no és infinit, que una illa té unes característiques diferencials del continent, que no s'hi poden apicar els mateixos criteris. Aquí intervé el senyor Rebassa dient més o menys que la qüestió no radica tant en les dimensions de l'espai geogràfic on l'autopista s'ubica, sinó en el "desbordament" que sofreix l'actual carretera d'Inca a causa del trànsit, i que exigeix la solució esmentada segons ell. Crec que aquí podria donar la raó al senyor Rebassa, ja que l'excés de trànsit és un problema que hi és, però també perquè la qüestió no és tant Mallorca com el propi fet de les autopistes. El cas és que també al continent han estat posades en qüestió, que s'hi aixequen airades protestes contra aquestes i són considerades com a "murs de la vergonya" que xafen terres i tallen camins de vegades de segles, no deixen passar ni la fauna ni la flora d'un costat a l'altre i dificulten el de la gent. En tot cas, allò que ha volgut dir el senyor Oliver és que a un medi petit com el nostre, el fenomen resulta més violent, però això no vol dir que el continent se'n salvi. Amb les centrals nuclears passarà igual.

Llavors el senyor Oliver planteja el problema dels accidents, i amb molta de raó, perquè aquests són ben freqüents a les autopistes, i així ho demostren les cròniques de succeïts a poc que ens hi fixem. Probablement n'hi ha més a les carreteres convencionals, en bona part també hi ha moltes més carreteres que no autopistes, però els que es produeixen a les darreres són els més terribles, a causa de la velocitat. I, no obstant això, hem de fer constar que és el Passeig Marítim, en la pràctica una autovia, la via urbana que, amb molt, registra més accidents.

El senyor Rebassa, per la seva part, al.lega que també els vehicles lents són causa d'accident, i és cert; però sembla que no recorda que el senyor Oliver ja ha suggerit a la seva carta l'habilitació d'un carril per a tals vehicles, que seria una solució alternativa.

Però, evidentment, no és l'única, ja que, si mal no record i el lector tampoc, fa més de cent anys que existeix un ferrocarril de Palma a Inca que fins en fa uns pocs també arribava a Artà i a la Pobla i estava previst allargar-lo fins a Alcúdia. I és de destacar el fet que entre Inca i Palma la via és doble, és a dir, que el tren que va no ha d'esperar el que torna i això suposa un gran avantatge a l'hora de fer retre la línia.

El ferrocarril ha estat un mitjà de transport tradicional a Mallorca: abans tothom anava en tren i ho feia perquè la situació econòmica i social no oferia altra sortida. Després, amb el turisme, arribà el creixement econòmic, amb una millora del nivell de vida, la qual cosa va canviar els hàbits socials i tothom volia tenir cotxe propi; amb això s'oblidava un passat de penalitats. El fet és que les Balears són ara per ara el lloc de l'Estat on hi ha un major parc mòbil relatiu. El ferrocarril entrà en decadència...

Vos heu fixat en el tren d'Inca? Tot i que té la doble via, l'interval mínim d'un tren a l'altre és de 40 minuts, i els dies festius (que és quan més vehicles hi ha per carretera i el trànsit és més dificultós) és d'una hora, qui ho entén? Però és que, a més, els trens estan formats per tres cotxes com a màxim, inclosa la màquina, la qual cosa demostra que la línia està més que infrautilitzada i ja no parlem del transport de mercaderies. Amb un poc de sentit comú es pot deduir que augmentant la llargària i la freqüència dels trens es podria absorbir tot l'excedent de l'actual carretera, fins i tot els dies festius.. I no està malament de recordar que una via doble no té més amplària que una carretera normal i que una simple, com la de la Pobla, no més que un camí de carro. En canvi, no utilitza moltes més terres de conreu una autopista i talla més camins? I, no obstant això, com indica el senyor Oliver, l'autopista és gairebé un fet indiscutible.

Tan antipàtic ens resulta el tren d'Inca? Tanta vergonya ens fa anar-hi? Ens du reminiscències de l'època de les vaques magres que no volem recordar? No es tracta de tornar al passat, sinó al tren, per evitar fer malbé la nostra terra amb autopistes en un futur com es veu pròxim, tot evitant sacrificis inútils i solucionant problemes. I recordem de pas que en tren no es produeixen tants d'accidents.

De la mateixa manera que tampoc en bicleta, que no ocupa tant d'espai, és més divertida, sobretot en diumenge, que és el dia negre de la carretera.

Finalment, vull assenyalar al senyor Rebassa que jutja molt a la lleugera les motivacions del senyor Oliver per oposar-se a l'autopista. Diu que o bé viatja poc o bé té interessos comercials per la carretera vella. He de dir, abans, que no conec personalment el senyor Oliver (ni el senyor Rebassa tampoc) però intuesc que ell i jo tenim unes motivacions semblants per oposar-nos a l'autopista. La meva impressió és que el senyor Rebassa té una visió massa pragmàtica del problema i creu que els altres també l'hem de tenir. Segurament necessita el cotxe per fer feina, imagín jo, i pateix les tensions de la circulació que són evidents, i amb les autopistes veu el cel, però no veu el pagès, a qui s'han d'expropiar (mal pagar) terres, ni l'excursionista que ja no podrà disfrutar de tal paratge, ni la flora ni la fauna (la humana també) que resten incomunicades a cada costat de l'engendre d'asfalt. No veu que el problema es pugui solucionar d'una forma satisfactòria per a tots. Jo no tenc cap interès comercial a la carretera vella i durant una temporada, ara no, he necessitat el cotxe per fer feina i puc assegurar que llavors no he pensat diferent de com ara pens sobre aquest tema, simplement perquè he mirat el problema des d'una altra perspectiva, la d'un ecologista, que pot ser tan seriosa i fonamentada com la del senyor Rebassa.

I, ja que parlam d'ecologistes, faig meva la petició del senyor Oliver de la necessitat que les diferents organitzacions socials, i els grups ecologistes en particular, es pronunciïn d'una vegada sobre el tema.

Moltes gràcies.

Joan Miró Font

EDITORIAL

UN DIARI EN CATALÀ A LES ILLES BALEARS

El *Diari de Barcelona*, degà de la premsa continental, ha tornat a reaparèixer escrit íntegrament en català. Juntament amb el diari *Avui*, i tota una altra sèrie de publicacions diàries d'àmbit territorial més restringit, es va conformant a poc a poc, lentament, un planter de publicacions que surten en periodicitat diària al Principat de Catalunya, i de les quals *Avui* i *Diari de Barcelona* són distribuïdes a les illes Balears.

La competència ha generat ja remodelacions importants: l'*Avui* ha transfigurat el seu disseny i ha remodelat els seus continguts i el *Diari de Barcelona* opta per captar noves franges de lectors descontents, amb la suposada connivència de l'*Avui* amb Convergència i Unió i el pujolisme català. Tot fa senyes d'una lenta recuperació del sentit de la normalitat. Malgrat *l'Avui* ho hagi intentat i *el Diari de Barcelona* prometi fer-ho, la cobertura informativa que fan els dos diaris esmentats de les illes Balears és mínima. Dificultats de plantilles i la predominància del bloc poblacional de la Catalunya estrictes poden justificar aquest relatiu abandó de les qüestions illenques.

A les illes tenim diaris a balquena: *Diario de Mallorca*, *Baleares*, *Ultima Hora*, *El Dia*, *Diario de Menorca*, *Diario de Ibiza* -en castellà-, que solen incloure alguna pàgina aventurera en català, coses de cultura, cosetes de foravila o algun article d'algun polític nostrat; les coses serioses -opinió, editorial, informació estrangera o d'Espanya o els esports sempre van en castellà-; i fins i tot tenim diaris en idiomes estrangers. No en tenim cap en català. Potser sigui arribada l'hora de dur-lo a efecte.

Algú trobarà arriscada la proposta, algú altre trobarà que ja era hora que qualcú la proposàs. *TV3* ha demostrat la viabilitat d'una TV en català, moderna i competitiva -és ver que veure i escoltar no és el mateix que llegir-; perquè no ho pot ser també moderna i competitiva la premsa escrita?

La viabilitat d'un diari en català que tengui el seu àmbit territorial referit a les illes Balears no és, en aquests moments, un projecte foradat; ans al contrari, potser ja és arribada l'hora d'un diari d'aquest tipus, duit a terme com qualsevol altre projecte empresarial del món de la comunicació.

La captació de publicitat, de possibles lectors i, fins i tot, de possibles periodistes i col.laboradors que escriguin en català, ja és madura. Fa falta només un grup promotor amb capacitat organitzativa per dur-ho endavant. Els possibles contingents de gent disposada a comprar un diari en català que parli de tot i que estigui fet a les illes Balears són restringits, però basten per mantenir les despeses d'inversió i manteniment. Un grup promotor que abandoni l'estreta consideració de com que el mercat és més ample en castellà, seguirem *in eternum* fent premsa diària en aquest idioma. Un grup promotor que acceptàs aquest risc -un risc empresarial sense aires de victimisme- donaria una lliçó de modernitat i d'activisme progressista.

Els exemples dels diaris d'àmbit comarcal que funcionen a Catalunya -el cas del *Punt Diari* a les comarques de Girona, amb el seu *magazine* -dominical *Presència* (hereu d'una antiga publicació quinzenal en català)- poden ser el mirall més proper i més reeixit; a tall d'exemple *Punt Diari* ha doblat ja la tirada de l'antiga publicació *Los sitios* rebatiada ara *Diari de Girona*. Lluny dels sostenidors institucionals, aquestes publicacions breguen en el lliure mercat de la comunicació escrita. Els avantatges de l'edició de textos per ordinador -entre altres factors- alleugeren de personal, departaments que abans n'absorbien molt, i per tant la despesa i la inversió es fa menor. Serveixi això com a exemple del fet que realitzar un diari en l'actualitat és una empresa important, quant a inversió, però no tant com ho era abans. Definitivament els dos departaments fonamentals en un diari modern són la redacció i el departament econòmico-comercial que du els temes de publicitat, impressió i distribució.

Un diari en català a les illes no sols és un bell projecte, sinó que és un projecte factible i el que és més important: rendible. Desterrant l'aire de resistència cultural -que encara vista la realitat d'algunes qüestions importants sense resoldre es fa necessària- i imposant un criteri de premsa oberta, crítica i responsable que comunica, senzillament, en català, es farà possible conjuminar interessos d'amplis grups de la nostra societat que estan molt interessats en el projecte.

Estendre la seva necessitat i la seva conveniència és una tasca més a la qual *El Mirall* es presta gustós: som en la mateixa línia que ja inicià *Voltor* -que farà arribar ben prest *Catalunya Ràdio* a totes les illes-, la de generalitzar el màxim possible l'ús del català als mitjans de comunicació de masses, com una passa prèvia i necessària a la tan desitjada normalització.

DE BAT A BAT

LA SENYORA

UNA PRIMERA PASSA CAP A L'ADAPTACIÓ CINEMATOGRÀFICA DE LA NARRATIVA MALLORQUINA

JAUME LÓPEZ

La narrativa mallorquina encara és un terreny pràcticament inèdit per a la creació cinematogràfica. Mentre una part majoritària d'aquesta producció espanyola recorre a la pàtina de prestigi que significa la il.lustració dels clàssics literaris -quasi sempre castellans- el món de ficcions i de personatges, arrelats en la peculiar mediterranietat mallorquina, de Villalonga, Porcel, Serra, Puig o Mus, encara espera ser descobert per qualque aventurer de la imatge. L'enamorament del productor Alfredo Matas per Llorenç Villalonga va fer possible aquell *Bearn* (1982) cinematogràfic de Jaime Chavarri, que fou un precedent. Cinc anys després l'adaptació cinematogràfica de la novel.la *La senyora* d'Antoni Mus sorgeix com un projecte atípic, que combina la fama de qualitat del seu suport literari amb les exigències de la indústria fílmica, que pot obrir camí a una operació d'aprofitament cinematogràfic del ric -en quantitat i en qualitat- cabal literari dels novel.listes mallorquins.

La Senyora coronà el brillant itinerari literari de Mus en el teatre, la narrativa curta i la novel.la, en obtenir el premi Sant Jordi de 1979. Amb aquesta encertada pintura costumista del conservadorisme de la burgesia illenca, l'escriptor manacorí -nascut a Felanitx-, tancava amb brillantor una successió initerrompuda de guardons literaris de teatre (Premi Ciutat de Palma de 1977 amb *Por*), narracions breus (Premi Ciutat de Manacor de 1975 i 1976 amb *Diàfora* i *Les denúncies*, respectivament i Premi Víctor Català de 1976 amb *Vida i miracles de n'Aineta dels matalassos*) i novel.la, amb la seva obra *Bubotes* com a finalista del Sant Jordi, que un any després aconseguiria amb *La senyora*.

El projecte cinematogràfic de *La senyora* neix com a iniciativa de l'actriu i presentadora televisiva Sílvia Tortosa, en comprar dos anys abans els drets d'adaptació de la novel.la de Mus.

En un panorama cinematogràfic com l'espanyol, el magre *star-system* del qual s'ha forjat mitjançant la promoció inconscient d'un seguit de figures de popularitat passatgera, és realment insòlit l'esforç de la Tortosa d'embarcar-se en una empresa de realització cinematogràfica, més enllà del que la seva condició de "rostre popular" podria exigir. En efecte, l'actriu catalana ha dut a terme una intensa activitat com a intèrpret de sèries i d'espais dramàtics a la TV (*Bajo el mismo techo*, *Régimen abierto*, incomptables *Novelas*), on ha revelat la seva innegable versabilitat. Les seves aparicions

Hermann Bonnín (F. de F. Amengual).

com a presentadora de programes musicals (*Aplauso*, *Musical fin de año*) i *magazins* (*tot i més*) contribuïren no poc a posar els fonaments de la popularitat de Sílvia Tortosa entre una audiència massiva per la qual ella va convertir-se en un personatge encara més "familiar" i "a l'abast", si voleu, gràcies a les seves no menys freqüents aparicions virolades a les "revistes del cor", encarregades d'orejar i de divulgar fins els més íntims detalls de la seva vida privada. Encara, sembla, doncs, més estrany que una actriu que, cinematogràficament s'ha limitat a posar la seva imatge al servei de ben oblidades comèdies destapistes -*Vota a Gundisalvo* (1977) i *La hoz y el Martínez* (1984), són allò que més es pot salvar de la seva filmografia- s'involucri com a adaptadora i guionista, endemés de com a intèrpret, en un projecte que, a priori, garanteix un marge de credibilitat per l'entitat i la solidesa de les seves propostes.

Certament, el personatge de Teresa, *La senyora*, concebuda per Mus, mereix l'atenció i l'interès posats per la Tortosa en convertir-lo en la clau de volta de l'ensolcament de la seva carrera com actriu dramàtica. La protagonista i la guionista del film sap que Teresa és un d'aquests personatges que qualsevol actriu voldria fer seu. El procés intern de Teresa de la innocència a la crueltat, en transformar-se en botxí dels qui la convertiren en la víctima d'una situació matrimonial injusta, és realment apassionant. "Aquesta evolució m'interessava profundament com a guionista i em repta a si seré capaç de recrear-lo en el guió i de trasmetre'l en la pantalla en encarnar-lo com a actriu".

El coratge de Sílvia Tortosa va trobar suport financer en Joan Vivó a través de la productora *Virginia films*. Vivó posà els setanta milions del pressupost del film; una xifra realment per sota del nivell estàndard de la producció cinematogràfica espanyola que frega ja els cent milions de pessetes. Per fer-se càrrec de la realització, s'encomanà la direcció del rodatge a Jordi Cadena, la filmografia anterior del qual la integren dos títols tan equidistants entre si com l'adaptació de la novel.la de Juan Marsé "*La oscura història de la prima Montse*" (1977) i *Barcelona Sur* (1980), un lloable intent de dur

el *Thriller* als ambients marginals de la ciutat Comtal. "Com a cineasta -assenyala Cadena- m'interessa molt més filmar les meves pròpies històries, com vaig fer a *Barcelona Sur*. Però l'adaptació literària pot ser també molt gratificant, sobretot si es tracta d'una història que matisa tant els seus personatges com la de Mus."

Cadena es refereix a la profunda, acurada, matisada i emotiva descripció que fa Mus de la prematura maduració de Teresa, víctima propiciatòria d'uns condicionaments socials, els de l'alta burgesia ciutadana de principis de segle, a través del seu comportament i de tots els parents, amistats i relacions que l'envolten. Casada als vint-i-dos anys amb *Don* Nicolau, un aristòcrata taciturn i maniós de posició immillorable. Teresa és utilitzada pels seus pares com a instrument contractual amb el qual reforçaran materialment un senyoriu basat únicament en les aparences.

La senyora són vint anys -l'acció transcorre entre 1915 1 1935- de la destrucció d'una juventut, enclaustrada entre les quatre vetustes parets d'una senyorívola convivència marital basada en un desesperant respecte a les formes; de la rebel.lia d'una dona enfrontada a la seva maduresa amb les aparences socials que marciren els seus anys d'esplendor; i dels incommobibles mecanismes que sustentaven unes tradicions conservadores que condicionaven anhels i il.lusions en favor de vincles contractuals.

L'equip de rodatge de *La senyora* ha volgut recrear aquest microcosmos empaitador d'ocasions sofocades per les aparences i de desigs emmascarats per la disfressa, als escenaris autèntics que allotjaren la conservadora noblesa urbana, tan encertadament reflectida per Mus a *La senyora*. Un palauet senyorívol del casc antic de Palma ha fornit el marc adient per recrear el més fidelment possible l'atmosfera de freda altivesa en el qual els personatges desenvolupen la seva experiència. La vetusta solemnitat de l'anterior del casal ha servit perquè Sílvia Tortosa i Hermann Bonnín -Teresa i *D.* Nicolau-, a aquesta intervenció cinematogràfica que l'allunya provisionalment de la direcció del Centre Dramàtic de la Generalitat, deambulin per les seves fosques sales fins a l'insuportable. L'ambientació del film de Cadena es completa amb la conversió de la possessió de Son Espases de Sebastià Feliu de Cabrera, a la finca de Can Desbut, on Teresa, ja viuda, viu

Luís Merlo (Foto de F. Amengual).

lluny del maledicent ambient de la capital els seus amors amb el seu nebot Josep i amb el seu jove amant Rafel, en un liberalitzador intent de recuperar el temps perdut.

La presència en el repartiment de Fernando Guillén Cuervo com a Josep i de Luís Merlo en el paper de Rafel revelen per on van els tirs en la selecció d'intèrprets en les produccions teatrals, cinematogràfiques i televisives espanyoles de la nova fornada. Fills tots dos d'actors famosos i prestigiosos (Fernando Guillén i Gemma Cuervo i Carlos Larrañaga i Maria Luísa Merlo), tots dos vénen avalats per la popularitat dels seus llinatges a l'hora d'obtenir papers destacats com els de Josep i Rafel. Però també recau en Fernando Guillén Cuervo i en Luís Merlo la responsabilitat de respondre a la confiança que s'hi ha dipositat en encar ragar-los uns personatges de prou lluïment en una producció d'aquestes característiques. Caldrà esperar que, tant aquests rebrots d'il.lustres famílies d'actors, com la resta del repartiment d'actors mallorquins (Maurici Gallardo, Caterina Valls, Aina Segura, Carles Molinet, Pere Caminals) i en general tots els components de l'equip de *La senyora*, satisfacin les prometedores expectatives d'aquest embrió de futures col.laboracions entre el cinema i la literatura mallorquina.

PERFORMANCE

EL RETORN DE LA PRIMAVERA

GABRIEL JANER MANILA

Alguns dies després de la Rua, tot just entrada la Quaresma, encara he vist sobre la superfície de l'aigua de l'estany del monument a Joan Alcover, a la plaça de la Reina, una mica de confetti. Al primer cop d'ull m'han semblat els pètals minúsculs d'una flor, aquells paperins: l'anunci efímer de la primavera que es perfila en l'horitzó de març.

Aquest matí, a la Universitat hem elegit rector. No puc precisar, perquè en desconesc l'estricta terminologia que hauria d'aplicar-se en aquest cas, si es tracta d'una reelecció o d'una elecció en el sentit rigorós del terme. De totes maneres, l'elecció del rector ha coincidit amb l'anunciada primavera del confetti. Adhuc, el discurs programàtic, entre el martirologi cristià i la mitologia pagana, tot un repte a l'hivern.

Me n'he recordat de Frank Wedekind i la seva obra teatral, que vaig veure representar fa alguns mesos per la companyia Flotats: *El despertar de la primavera*, quan he vist el confetti, ales de papallona sobre l'aigua, que mai més no tornaran a volar. I no obstant la primavera és una invitació al vol, a la intransigent puresa de l'adolescència. Me n'he recordat de Melchior Gabor i de Wendla Bergmann, de la seva revolta.

L'aigua arrissada de l'estany, potser per analogia, m'ha conduït a pensar en els cossos delicats i onejants dels personatges de *La primavera* de Botticelli: quasi transparents, en el punt en què la passió excita l'amor i la terra s'omple de flors.

És notori que, externament, el rector de la nostra Universitat i Flora, el personatge que al quadre simbolitza la primavera, no tenen res a veure. Però no cal aturar-se en una primera lectura. Fa més d'un any, en acabar un claustre, Josep A. Grimalt em va dir, tot just quan el rector havia passat molt a prop de nosaltres:

"Cada vegada que el veig, el rector, altera el meu metabolisme". Ho va dir com qui cerca esplaiar-se. Però avui m'han comparagut en la memòria aquelles paraules, perquè altra cosa no voldria per a la nostra Universitat: que, com la primavera, fos capaç d'alterar el metabolisme envellit i cansat d'aquesta antiga terra.

UN EXEMPLE A TENIR EN COMPTE: LA PISCIFACTORIA DE GESA

GRABRIEL A. VICH I MARTORELL

Sofia Massutí en un moment de l'explicació (Foto d'E. García).

Hem tengut ocasió de visitar la nova piscifactoria de la Central Elèctrica d'Alcúdia. Per les seves instal.lacions ens va guiar Sofia Massutí, biòloga encarregada de la cria dels peixos.

Començà, lògicament, per la feina que ella desenvolupa allà. I, justament aquell mateix dia es veren premiats els seus esforços, ja que nasqueren cries d'orada dins una de les piscines del lloc, en la qual, hores abans, només hi havia ous. En una altra de les piscines, hi havia ous de llobarro, però en aquest cas, no els tocava néixer fins al dia següent.

A la mateixa instal.lació que contenia les piscines de què hem parlat, n'hi havia dues més que ja contenien cries dels dos tipus de peix. Aquells peixets es trobaven en el moment més delicat de la seva vida en la piscifactoria, ja que havien d'aprendre una difícil tasca: menjar pinso. Fins aquell dia, havien menjat només plàncton.

És en aquest moment quan es presenten els majors problemes de mortalitat, ja que només aconseguiran sobreviure d'un 3% a un 5%. Però, aquest petit percentatge s'ha de considerar com un gran èxit, ja que hem de pensar que a la mar seria molt menor: aquelles cries moririen per diversos factors, com pot ser la manca de menjar o també poden ser devorats per altres peixos. Aquest petit percentatge de supervivència obliga a tenir un gran nombre d'ous de peixos si es vol aconseguir una generació acceptable quant al nombre d'exemplars.

Ara el "peix" ja és una larva. Però des que només és un ou fins ara el procés és molt més delicat del que es pensa. Des que s'aconsegueixen els ous, aquests estan entre unes 24 i 48 h. a eclosionar. Ara és una prelarva i fins al quart dia no obri la boca. És en aquest moment quan la pre-larva inicia la primera etapa de les tres que haurà de passar per arribar a ser larva.

Del primer fins al trentè dia s'alimenta de zooplàncton i llevat de pa. Del trentè fins al seixantè s'inicia el *destete*, com diuen els encarregats, i ja és larva. Necessita una piscina amb una temperatura constant de vint graus (per accelerar el procés) i amb la difícil tasca d'acceptar el pinso.

Abans de seguir amb el procés de la vida dels peixos, ens varen mostrar els recintes i els processos que es necessiten per produir el menjar de les pre-larves, ja que a la piscifactoria s'elabora tot el que és necessari per a la vida del peix.

Per aconseguir el zooplàncton hem de partir del fitoplàncton (algues), les quals serveixen d'aliment al zooplàncton i aquest a les prelarves. Per cultivar fitoplàncton es necessita un recinte a vint graus, aliment, llum solar, oxígen i una aigua netíssima, prèviament depurada mitjançant tres filtres, i, lògicament, una colònia de cèl.lules, que amb el seu futur creixement i desenvolupament donaran un fitoplàncton excel.lent.

Però si el peix des que neix fins que ja menja pinso hagués de menjar plàncton pur, el procés resultaria massa car, per la qual cosa fins el seixantè dia la cria és alimentada majoritàriament amb llevat de pa.

El peix deixa de ser larva i passa a aleví. Des que és aleví fins a juvenil, sofreix l'anomenat preengreixament, i d'aquí fins que és adult l'engreixament. Cada un d'aquests dos processos comporta un augment de la mida i la quantitat del pinso que alimenta el peix. Quan l'orada i el llobarro pesin tres-cents i quatre-cents grams respectivament es procedeix a la seva comercialització.

Seguidament ens mostraren els grans dipòsits on hi havia els peixos que estaven al darrer procés d'engreixament. La distribució es fa segons la seva mida, ja que si no es fes així la mortalitat per depredació dels més petits seria encara major. Com podeu observar estan tapats, ja que així s'evita el creixement d'algues que minvarien sensiblement l'espai habitable i a la vegada evitar els ocells que podrien minvar sensiblement la població.

Un altre perill són les malalties. Contra aquestes es lluita fent exhaustives anàlisis de les aigües. A la vegada es fa més perillós, si es pensa que la densitat de peixos és de quasi vint quilos per cada metre cúbic.

Vàrem tenir coneixement d'una sèrie de característiques d'aquests peixos. Per exemple que tots neixen mascles, però posteriorment un 80% passen a ser femelles, que suporten molt bé els canvis de salinitat i de

Les piscines de cria de peixos adults (Foto d'E. García).

temperatures, i que un altre tipus de lluita a què s'enfronten és l'estrés, ja que segons sembla no els agrada gaire tenir tants canvis i tan continuats.

A la pregunta que si tenien problemes de pressió, ens varen contestar que no, que són peixos de costa i la poca altura dels contenidors no els és cap problema. I sense necessitat de demanar-ho, ens mostraren els dipòsits en què hi ha els peixos (que després es comercialitzaran), dels quals s'aprofitaran els ous fecundats, amb què es tornarà a començar el procés de cria.

Quina relació té tot aquest complicat muntatge que és una piscifactoria amb la central elèctrica? Què tenen en comú? Aigua. Senzillament. L'aigua, un importantíssim element en la producció de l'energia elèctrica es converteix en el més important de la piscifactoria que té al costat. L'aigua que ens permet tenir electricitat és després utilitzada, en part, per donar vida als peixos. Els biòlegs encarregats d'aquest experiment ens comentaven que és aquest l'autèntic objectiu que, per ara, té aquest complex muntat per GESA: el demostrar la utilitat de les aigües que prèviament han passat per una central elèctrica.

No hi ha dubte que projectes com aquest contribueixen a un aprofitament màxim dels recursos energètics del país. El problema està en el fet que són molt poques les iniciatives com aquesta. És, no tan sols l'única de Balears, sinó de tot l'Estat espanyol. Pensam que aquesta important iniciativa hauria de servir d'exemple a moltes altres que aprofitin les energies que es perden sense ser aprofitades.

4 Edicions

AMNÈSIA. Miquel Mestre. 850 ptes.
ALARIT (Howl). Allen Ginsberg. 500 ptes.

Comandes:
Apt. Correus 1902 LA CIUTAT DE MALLORCA

LA MOGUDA PLANETÀRIA

IRANGATE BIS

ANTONI GINARD

Després d'un parell de mesos de parlar-ne, l'"escàndol" -és un dir- ha de considerar-se acabat. Com era d'esperar, no passa res. Els periodistes han tengut molt de material per escriure (no debades és Amèrica): declaracions, investigacions, malalties, intents de suïcidi, dimissions, substitucions, primeres dames, etc.

El *cowboy* president s'ha inculpat, ell mateix, i ha exculpat els altres. Ha canviat el cap del govern i el director de la CIA, i es pensa concedir immunitat als principals implicats. No passa res, i la culpa no és d'un vell caduc com el President dels Estats Units d'Amèrica del Nord a punt de la jubilació. El responsable és tot el sistema.

En tot l'assumpte només s'ha produït un error: el que es fes públic. Però, pot ser que no ho sigui. El propi sistema aprofitarà l'avinentesa. És ben segur que els demòcrates nord-americans han estat els primers interessats a donar-li publicitat, tot i que és un possible anunci de la seva arribada al poder. Estan preparant el canvi. Fins i tot, ara ja parlen de la possibilitat d'arribar a acords amb els russos sobre limitació d'armes nuclears.

Més encara, sembla també que està a punt de canviar la moda. A partir d'ara els herois de les pel.lícules seran els anti-Rambo. Rambo comença a estar acabat. Ves per on, aquesta seria una bona notícia, i algú n'estarà content; perquè la veritat és que la moda Rambo era una mica insultant per a tots aquells de roda baixa, estrets de pits i poc apreferits de musculatura. Per aquí ens podria anar bé als més petitets, sobretot ara que ve l'estiu.

Sigui com sigui, pel que fa a la *res publica* només cal esperar un canvi de formes, que no afectarà a les qüestions de fons. La bolla del món donarà voltes en la mateixa direcció. L'imperi, la *way of life* i la coca-cola continuaran al lloc de sempre.

PERE NOGUERA DIRIGEIX XESC FORTEZA

EL CDIB SURT A ESCENA AMB *L'AVAR*

JAUME LOPEZ

El Centre Dramàtic de les Illes Balears ha començat el seu camí amb aquesta versió de *L'Avar* de Molière ja estrenada, que ha suposat el baptisme de foc d'un organisme nascut amb l'afany i amb el deure d'impulsar l'esmorteït món teatral mallorquí. El muntatge de *L'Avar*, dirigit per Pere Noguera, té un marcat caràcter experimental, talment el propi CDIB, en temptejar i explorar les respostes del públic davant aquestes primeres actuacions seves.

Fletxa, fill de l'Avar. (Foto F. Amengual).

L'Avar sorgí com un alternativa a una comèdia que Pere Noguera volia dirigir de temps ençà amb Xesc Forteza com a protagonista. Les primeres activitats del recent constituït CDIB incloïen, a més d'una sèrie de cursets de teatre, la preparació de dos muntatges escènics dirigits per Noguera i Pitus Fernández, tots dos membres, aleshores, de la comissió encarregada de la direcció del CDIB. Fernández, ja nomenat oficialment director del centre, presentà el projecte de *Balneàric*, l'estrena del qual tindrà lloc el 24 de març que ve a Ciutadella. Per la seva banda, Noguera recorregué a *L'Avar*, sempre pensant en Xesc Forteza com l'intèrpret ideal de l'Harpagó concebut per Jean Baptiste Poquelin.

La traducció feta per Guillem Frontera del text del comediògraf francès ha cercat una dialectalització de les expressions dels cortesans protagonistes d'aquesta crítica afuada dels costums i de determinats arquetipus de la França del segle XVIII. La pròpia popularitat de Xesc Forteza aconsellava la mallorquinització del llenguatge usat per Harpagó i els seus parents, amb la intenció que la pròpia disposició natural de Molière per connectar amb el públic de la seva època no patís en aquesta versió de 1987, el major esforç de la qual ha estat recuperar l'esperit popular que inspirà originalment *L'Avar*.

L'ajustat pressupost de cinc milions de pessetes aportat per la Conselleria d'Educació i Cultura per al muntatge de *L'Avar* és una prova evident de la minoria d'edat del CDIB. Cinc milions és una xifra molt reduïda per una obra d'aquesta envergadura, amb catorze actors en escena que, com a primera passa cap a la professionalització dels actors mallorquins, han cobrat per primera vegada els assaigs, i amb una escenografia i un vestuari que volen avenirse amb el nivell de qualitat de tot un clàssic de la dramatúrgia del segle XVII.

En aquest aspecte, la tasca de l'escenògraf menorquí Ramon Cavaller ha estat forçosament "funcional" amb les exigències d'un text que palesa l'extremada mesquinesa de l'Harpagó interpretat per Xesc Forteza. Inspirant-se en gravats de l'època, originals d'Abraham Bossé, Cavaller ha recorregut a una austera escenografia organitzada al voltant de tres envans tancats i una tarima, amb la qual juga en la recreació de l'interior i del jardí de la casa d'Harpagó, caracteritzada per la poquedat i la precarietat del seu moblam i de l'ornamentació. En el disseny del vestuari, Cavaller ha marcat clarament les diferències entre l'exhuberància colorista de la vestidura del cortesà francès del segle XVII i la rectitud de formes i la mesura ornamental del vestit espanyol del'època, posat per Molière a escena a través de la presència dels personatges napolitans, endiumenjats segons les modes imperants a la Corona d'Aragó, de la qual encara depenia el regne de Nàpols.

Pere Noguera feia temps que pensava dirigir Xesc Forteza (Foto F. Amengual).

ENTREVISTA

Ramon Cavaller, ciutadellenc, pintor, professor de català a Suècia i escenògraf a Mallorca amb *L'AVAR*

L'HOME QUE VENGUÉ DEL FRED

FRANCESCA SASTRE

Ha passat més de la meitat dels seus 47 anys rodant pel món: Estats Units, Roma i des de 1969 a Suècia, on ensenya català i dibuixa, des que un dia deixà la banca a Mallorca. Ramon Cavaller ha passat llargues temporades a Estocolm, però sempre amb un punt de tornada intermitent a Mallorca, on pensa que se'l podria aprofitar millor. Actualment fa, alhora, dos treballs teatrals: el vestuari i l'escenografia de *L'AVAR* a Palma i la d'un grup independent suec. També està rumiant la possibilitat de passar sis mesos seguits a Palma i ensenyar català a estrangers, amb una metodologia molt personal que va plasmar en un llibre de text anomenat *Anem-hi tots*.

Per què vàreu decidir sortir de Mallorca?

Bé, això durant la dictadura era molt àrid. Treballava en un banc a Palma, després d'haver acabat els estudis a Ciutadella. En aquell temps pintava molt. I tenia un marxant suec.La majoria dels meus clients eren suecs, també. Per això, vaig triar aquest país, perquè era on jo tenia més contactes. Però, abans havia estat a Roma i després als Estats Units.

Roma, per què?

Del 64 al 69 vaig viure de la pintura.També record que dibuixava els decorats d'una pel.lícula americana... prop de *Cine Citta*, quan Fellini rodava *El Satiricó*.

Vàreu conèixer Fellini?

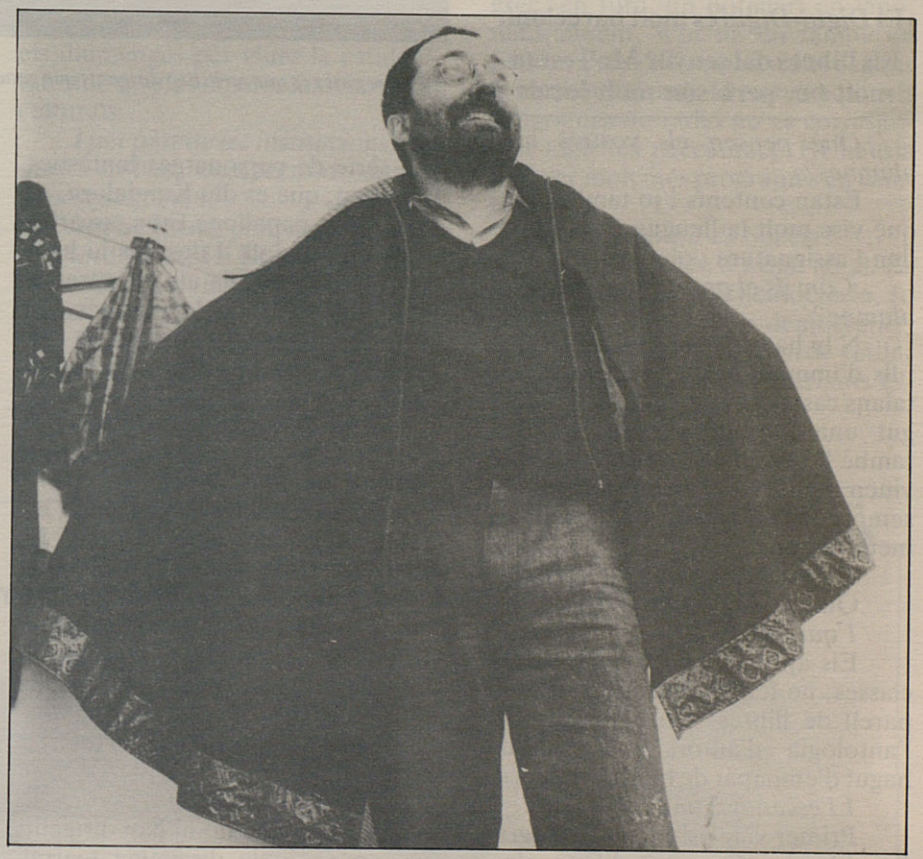
El vaig veure per allà. Jo sempre em perdia pels platós on ell rodava. Era molt més divertit que la nostra pel.lícula que era avorridíssima. A la primavera m'agradava molt passejar per *Cine Citta* i parlar amb els vells d'allà que sempre recordaven quan es va rodar *Cleopatra*; es conservaren encara les columnes que s'havien utilitzat llavors.

Com és que us va sortir un contracte amb la productora americana?

Jo havia fet una exposició a Roma i el meu estil anava bé a aquella pel.lícula. L'escenògraf em coneixia i em va encomanar una sèrie de panells.Representava el despatx d'un psiquiatra i requeria uns dibuixos modernistes. Hi vaig fer una representació dels mites grecs Edip, Júpiter i Ganimedes, Don Juan. Complexos, diríem psiquiàtrics i de mites d'amor de fill amb mare, prepotència.

I després del rodatge?

Me'n vaig anar a Viena a unes setmanes culturals. Em va agradar

Ramon Cavaller amb una capa que ha dissenyat per a l'obra de L'avar *(Foto de F. Amengual).*

moltíssim, per l'òpera i l'ambient d'aquesta ciutat, fins que va arribar l'estiu i, com que no passava res, vaig decidir anar a Munic on es feien les olimpíades. Després vaig tornar a Mallorca i al cap d'un temps decidia passar una llarga temporada a Suècia.

Com vivíeu a Suècia?

Durant dos anys vivia sense llicència de treball, només amb permís d'estada. Al cap d'aquest temps vaig aconseguir els permisos. Anava a una acadèmia per aprendre suec i ensenyava castellà. Després, unes al.lotes que estaven estudiant llengües hispàniques a la Universitat em varen demanar per fer classes de català, perquè s'havien d'examinar de català. Jo havia donat classes a l'Obra Cultural Balear, i sense tenir-ho massa clar, vaig acceptar.

Quins textos utilitzàveu?

Vaig començar a preparar material didàctic. El senyor Moll em corregia els textos que jo li enviava. Va ser molt generós. Així va sortir el llibre *Anem-hi tots*. L'estiu feia cursos per a l'Obra Cultural Balear amb els mateixos textos que utilitzava a Suè-

cia. Però trobava que no funcionaven igual, així va aparèixer el segon llibre *Anem-hi tots*,que no estat suficentment apreciat.

Què aporten de nou aquests dos llibres?

Hi ha una ideologia d'ensenyar la cultura dels Països Catalans. No és local. El *Digui-Digui* és molt barceloní. Els llibres del senyor Moll estan molt bé, però són molt locals. Jo no els podia utilitzar. El meu llibre és molt flexible i més divertit. Són 60 lliçons i una passada per la geografia i la història catalanes.

Quant a la ideologia, presenta una situació de llengua que no és normal. Apareix la problemàtica de la disglòssia als diàlegs, la llengua emprada no correctament...

El *Digui-Digui* és molt barceloní. Els llibres del senyor Moll estan molt bé, però són molt locals

Què pensen els vostres teus alumnes?

Estan contents i jo també, perquè visc molt la llengua. Ells treballen l'assignatura voluntàriament.

Com és el prototipus del vostre alumne?

N'hi ha que són catalans adults, fills d'immigrants, universitaris, catalans casats amb suecs, etc. He tengut una bona flora. A Mallorca també he ensenyat a estrangers que viuen aquí. No hi ha prototipus. Jo sempre m'he hagut d'adaptar als meus alumnes.

Quantes hores feis de classe?

Quatre a la setmana.

I qui paga?

Els ajuntaments. A més de les classes, he fet les il.lustracions d'un parell de llibres. Un d'aquests era l'antologia d'autors suecs. M'he hagut d'empapar de literatura sueca.

I l'escenografia?

Primer vaig estudiar escenografia a l'Institut Dramàtic d'Estocolm, i, després, he treballat en òpera. *L'amor de les tres taronges*, *Mort a Venècia* de Briten, *Taverner* de Max Weller, *La lluna* de Carl Orf. I ara, dia 14 de març, estrén *L'Avar*, aquí, a Palma, i, també, una obra a Suècia, per a nins.

Contau-me la trama d'aquesta peça sueca.Com es diu?

És per a nens de 10 a 12 anys. Es diu *Com si no hi fos*. Es tracta d'una nina que viu a la frontera amb Finlàndia durant els anys trenta. Ella té dificultats amb el suec. Dins el seu món interior és com si no existés. Se sent desplaçada. Va al bosc, a una terra d'aiguamolls, on s'imagina tota una sèrie de personatges fantàstics. Una serp, que es diu Kundalura, els Trolls, una papallona Elba, un arbre que és un bedoll. I després hi ha el món d'aquesta nina als anys trenta, tot és gris a Turnadalen. A més, ella pertany a una secta religiosa els *Lestaviaren* que no podien vestir-se de colors.

"El que passa és que no hi han dirigents que coneguin la disciplina teatral" (Foto de F. Amengual).

Molt diferent de la història de L'Avar.*Com heu disfressat Xesc Forteza, de quin color?*

Bé, ell du unes sabates molt estretes i fermades amb cordons. La roba és de color negre i va molt tapat i tancat, per donar la idea d'avarícia. Només du una bossa de color, penjada davant els collons. No puc parlar molt de *L'Avar*, perquè és com un fill que encara no ha nascut.

Creis que ha millorat el teatre a Mallorca?

Sí. Hi ha ganes de fer coses. El que passa és que no hi han dirigents que coneguin la disciplina teatral. Els polítics que hi ha dalt no la coneixen. El que s'està fent aquí és improvisar. Ara es fa una sarsuela, després una obra en castellà. Falta planificació.

Com ho arreglaríeu, a tot això?

Faria un manifest i establiria uns percentatges dels pressupostos per a obres en català, o en castellà, i establiria uns criteris a l'hora de seleccionar les obres de fora. També falta una programació global que inclogui totes les manifestacions teatrals: infantil, titelles, prosa... I estrenar obres d'autors mallorquins contemporanis cada any i produccions de clàssics internacionals.

Creis que hi ha els actors necessaris per cobrir tot aquest programa?

Sí, pens que hi són. El que manca és una definició per part dels polítics, una voluntat; també una direcció, però ells no en saben.

Qui proposaríeu per promoure el teatre des de les institucions?

Tal volta no crearia una direcció, sinó un petit consell. A mi m'agradaria formar part d'aquesta assessoria, perquè la distància que jo he mantingut sortint de Mallorca i venint-hi, m'ajuda a veure el panorama més clar.

I qui més hi aficaríeu?

Bé no hi aficaria ningú. Això s'hauria de fer democràticament. En tot cas, la gent que ha treballat en teatre. A mi m'haurien de pagar per treballar-hi, perquè visc d'això.

El meu llibre és molt més flexible i més divertit

Però amb qui voldríeu formar equip?

Hi ha gent com Pere Noguera, Rafel Lladó, que és escenògraf.És gent que té títol. No hi aficaria gent que ven avellanes. És com si em demanàssis: i a un hospital, qui hi posaries? Metges, naturalment i no gent que fa sabates. Sinó gent nostra i preparada. Faria falta dur no un Victorio Gassman durant uns dies, sinó dur un Lluís Pasqual o un Flotats, perquè fessin muntatges per a nosaltres i amb gent d'aquí. A més a més, el teatre mantén una sèrie d'artesanies que s'estan perdent; per exemple, a Mallorca és difícil trobar algú

que et faci un capell o et transformi unes sabates.

*Com ho heu solucionat a*L'Avar?

He tengut molta sort. He trobat un sabater de Ciutadella que s'ha engrescat a fer les sabates. L'he hagut de festejar molt abans que es decidís. Ara està entusiasmat i em telefona per consultar els colors. Els capells són fets a Barcelona, igual que les perruques. En canvi els vestits les hem cosit aquí.

Suècia té una política lingüística extraordinària. Hi ha una circulació lliure de les llengües, sense limitacions

A part de ser membre d'Obra Cultural Balear, sou membre de l'Associació de les Quatre Barres a Suècia. Quins objectius té aquesta associació?

Exactament és una associació cultural catalana als Països Nòrdics. La seva finalitat és donar a conèixer el fet cultural català, per això publiquem les *Quatre Barres*, que és un butlletí bilingüe, en suec i català.

Quines activitats feis?

Serveix per unir els catalans del món. Rebem diverses publicacions de col.lectius de dones, també d'Euskadi i de tot allò que es fa en català: diaris, revistes de tot el món. També tenim *El Mirall*.

I us considerau immigrats de Catalunya a Suècia?

Sempre hi ha hagut debat entorn d'aquesta paraula. Bé, la reina de Suècia també és immigrada, com la d'Espanya, no? La paraula immigrat té un sentit despectiu, un caire de caritat. Com qui diu, aquests pobres immigrats els hem d'activar. Nosaltres els catalanoparlants que vivim a Suècia som un grup molt adaptat. La nostra activitat és cultural. No ens reunim per recordar el nostre país, apartats de la resta. En primera, perquè som pocs i no podem mantenir com altres grups una taverna espanyola, on fan truites de patates, com *Els Cronopios*. Els catalans estam tan ocupats i tan integrats que no necessitam ajuntar-nos els diumenges per viure la catalanitat, sinó que les nostres activitats són culturals.

I per part de les institucions sueques trobau comprensió davant aquest fenomen?

Suècia té una política lingüística extraordinària. Hi ha una circulació lliure de les llengües, sense limitacions.

I sense conflictes?

No. Ells són molt vius, a base de ser generosos i de donar espais per a tothom, et responsabilitzen d'aquesta política que tu has triat i no pots estar en contra. A la Universitat si fossin els alumnes els qui decidissin, no hi hauria conflictes. Això suposa una tradició democràtica. Per exemple a l'Institut Dramàtic hi havia coses que no funcionaven, però a cap de nosaltres se li hagués ocorregut fer vaga, perquè si no funcionaven era culpa nostra. Jo no conec cap vaga a la Universitat.

Faria un manifest i establiria uns percentatges dels pressupostos per a obres en català o en castellà

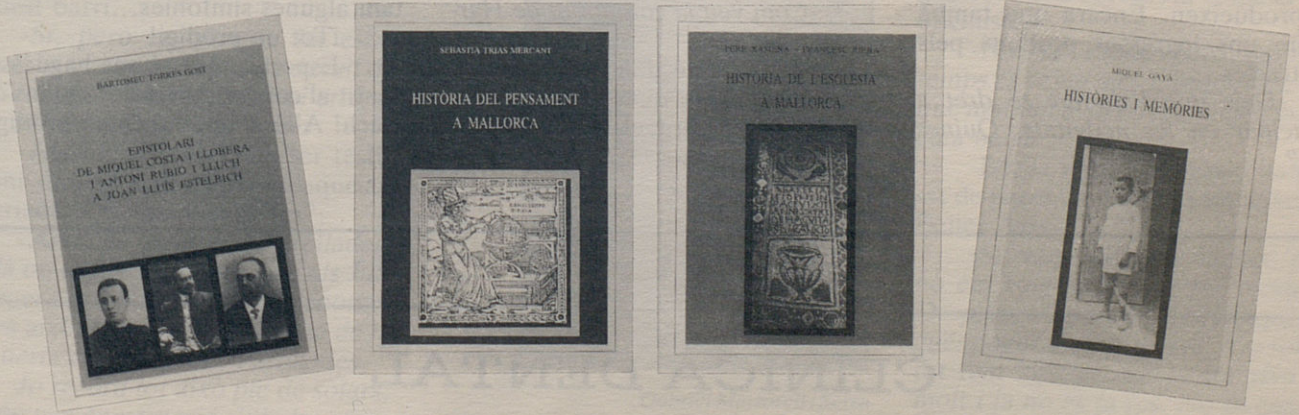
Quants idiomes circulen a la ràdio nacional?

Hi ha programes en castellà, en grec, en turc, un noticiari en lapó, naturalment, n'hi ha un també en finés, en suec. Estan dividits segons la realitat del país. En canvi aquí, els programes de ràdio no es corresponen amb les necessitats. Hi hauria d'haver molt més programes en català.

Clar, això no és Suècia?

Però s'haurien d'exigir igual. Es diu que estam en una democràcia. Jo no crec que això sigui democràtic i em fa molta ràbia. Haurien de vetllar perquè tots els catalanoparlants estassin atesos i no ho fan.

QUATRE TÍTOLS IMPORTANTS PER A LA NOSTRA CULTURA

Bartomeu Torres Gost, **Epistolari de Miquel Costa i Llobera i Antoni Rubió i Lluch a Joan Lluís Estelrich.** Col·lecció Els Treballs i els Dies, 27.
Sebastià Trias Mercant, **Història del pensament a Mallorca.** Col·lecció Els Treballs i els Dies, 28.
Pere Xamena - Francesc Riera, **Història de l'Església a Mallorca.** Col·lecció Els Treballs i els Dies, 29.
Miquel Gayà, **Històries i memòries.** Col·lecció Els Treballs i els Dies, 30.

COL·LECCIÓ
ELS TREBALLS I ELS DIES
S'admeten subscripcions

editorial MOLL
Torre de l'Amor, 4, Palma de Mallorca

HARLOW YOUTH ORQUESTRA

PERE ESTELRICH I MASSUTI

És trist, però una vegada més ens hem de llevar el capell davant l'evidència: l'educació musical en aquest país és de pena.

Acab d'assistir a un concert escolar, fet per escolars...anglesos. Tota una lliçó de disciplina, d'estudi i d'art!

Eren les deu del matí, l'Auditòrium ple fins a dalt. El públic jove: escolars d'EGB i de BUP de Mallorca. Els intèrprets: la *Harlow Youth Orquestra*. El programa: eclèctic, l'evolució de l'orquestra, des del barroc fins al classicisme.

Després del concert matinal, vaig tenir ocasió de parlar amb el director, George Caird.

-Tenc un contracte amb l'Orquestra, de tres anys. L'he de dirigir i preparar, a més de sortir amb ells quan faci falta. Ara, per exemple, estam fent una *tourné* per diferents llocs d'Europa. I jo amb ells sempre.

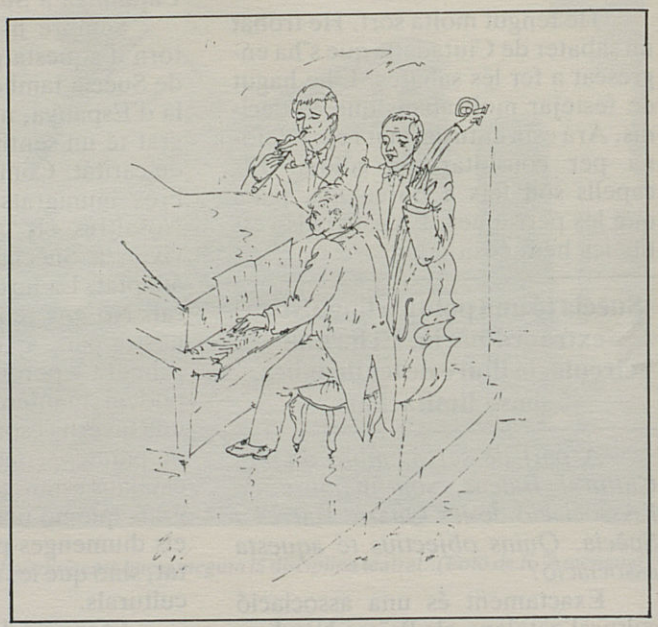
-Quines edats tenen els nins instrumentistes?

-De catorze a vint anys. Són alumnes d'una escola d'Essex, ja que Harlow no està molt lluny, només a uns quilòmetres.

-Com és el funcionament? Com es preparen musicalment?

-Bé, cada estudiant paga 12 lliures per un curs. Quantitat totalment irrisòria. A partir d'aquí té dret a participar de les activitats musicals i a estudiar un instrument. Hem de tenir en compte que el poble de Harlow ajuda i sufraga les despeses que es produeixen. Encara que també tenim uns ingressos produïts pels contractes.

-Deis que l'alumne té dret a partcipar en les activitats. Quines són?

Il.lustració de Joan Deià.

-Bé, s'organitzen caps de setmanes musicals, classes especials amb professors contractats puntualment...

-Surten alumnes "destacats"?

-Sí. D'aquests tipus d'escoles és d'on surten bona part dels solistes instrumentals d'Europa. Ara, per exemple et podria parlar d'un cas que conec de prop: el d'Alistair Mackie, un tropetista. Amb ell hem interpretat un concert de Torelli per a trompeta i orquestra.

Vull dir que, de l'escola de Harlow, surten al.lots ben preparats, que més tard aniran a parar a les orquestres angleses d'adults.

-Com veu la comunitat de Harlow l'escola?

-Bé, molt bé. Ja us he comentat les subvencions que rebem d'ells. Nosaltres , desiara, els fem concerts, oberts a tothom.

L'escola ha creat un cert ambient musical molt positiu.

Per altra banda, dóna l'oportunitat al poble d'escoltar algunes agrupacions o solistes interessants quan vénen a fer les classes "extres", de les quals ja us he parlat. No fa gaire actuaren a l'escola l'Albion Ensemble i l'Alberni String Quartet.

-Quins programes teniu per aquestes sessions escolars?

-De tot. Una mica de tot. Des de Haendel -heu escoltat un fragment de la Música Aquàtica- a Britten, dins la música anglesa. I des de Bach a Shostakovich, passant per Mozart o Sibelius, del qual interpretam algunes simfonies.

-¡Tot un prodigi!

-Esperau, que si ens haguéssiu sentit al concert per a dos violins de Bach! Allò si que ho és un prodigi.

CLÍNICA DENTAL

DR. FRANCESC A. PÉREZ PASTOR

Metge Estomatòleg

Pròtesis dentals

CONSULTA: Hores concertades

Av. Arquitecte Bennàssar, 16-1r.-1.ª - Tel. 29 26 39 - PALMA

PASSATGERS DE PALMA

GABRIEL MARTORELL I SERRA

ANTONI QUINTANA

Gabriel Martorell i Serra va néixer a Son Anglada, barriada al nord de Palma, el setembre de 1927. També conegut com a *Biel de sa Pedra*, practica un ofici estrany per poc conegut: treballa la pedra viva i el marbre. Ho va aprendre del seu pare, qui l'havia après del seu padrí. També estudià a l'Escola de Belles Arts amb el sr. Tomàs Vila, on aprengué dibuix lineal i artístic. Té un petit taller al carrer Font i Monteros i coneix la transformació de la barriada. Aquest home reposat, rialler i sempre ben afeitat és molt amic de la conversa i al seu local hi van veïnats i coneguts a fer un cigarret, a fer ús de l'escusat, a demanar un favor o simplement s'aturen quan hi passen.

Gabriel Martorell i Serra va néixer a Son Anglada, barriada al nord de Palma, el setembre de 1927. També conegut com a *Biel de sa pedra* practica un ofici estrany per poc conegut: treballa la pedra viva i el marbre. Ho va aprendre del seu pare, qui l'havia après del seu padrí. També estudià a l'Escola de Belles Arts amb el Sr. Tomàs Vila, on aprengué dibuix lineal i artístic. Té un petit taller al carrer Font i Monteros i coneix la transformació de la barriada. Aquest home reposat, rialler i sempre ben afeitat és molt amic de la conversa i al seu local hi van veïnats i coneguts a fer un cigarret, a fer úds de l'escusat, a demanar un favor o simplement s'aturen quan hi passen.

-Abans teníem obert els dissabtes i la gent que venia dels pobles s'aturava i hi havia dies que no et deixaven fer feina.

-El vostre taller és molt antic en aquest barri...

-Sí, però no sempre ha estat aquí. El meu padrí el tenia davall de la Seu quan encara la mar hi arribava. Jo sempre he estat aquí.

-Aleshores vós deveu ser testimoni directe dels canvis d'aquesta barriada. Què es deia abans?.

-Això es deia les Parellades. Allà on era la Salle i ara són els Jutjats, era una possessió que s'anomenava així. Don *Antoni, capellà de la loqueria era fill de les Parellades.*

Jo record tot això ple de solars, sense cap construcció, i de les avingudes per amunt tot era camp. On hi havia la caserna de la Guàrdia Civil es deia Bones Aires.

-Així per aquesta barriada hi havia poca cosa...

-Hi havia la farinera de Can Gual, on ara és La llave de oro, *i abans al mateix solar hi havia la serradora de Can Pelat. Jo era molt nin d'això que vos cont. Devers Hisenda hi havia la fusteria de Can Frau, i al carrer Francesc de B. Moll, que en aquell temps no passava i no arribava al carrer dels Oms, hi havia un viver de l'Ajuntament.*

-Pel que deis això era com un polígon...

-Qualque cosa d'això tenia. Hi havia en Balaguer que feia tubs de ciment armat, el Viver, i també volgueren fer la pressó en aquest carrer. Hi havia ferrers, fusters, els bombers, el cotxe dels morts i els serveis de neteja. Davant Hisenda hi havia el polvorí de Santa Bàrbara, que explotà i hi hagué moltes víctimes. Hi ha un monolit que férem nosaltres, que recorda la tragèdia.

Gabriel Martorell i Serra

-A tot això vos vivíeu a Son Anglada. Com anaveu i veníeu?.

-Mumpare davallava en bicicleta i jo ho he fet molts d'anys. Estic més temps ara per anar i venir en cotxe que no aquell temps en bicicleta. Jo venia en set minuts i ara amb el cotxe he de menester mitja hora.

Abans de la guerra mumpare comprà una BSA que després ens confiscaren tres vegades durant el Moviment. Era una moto preciosa que feia l'estafeta fins a Andratx; la menaven soldats i no tenien gaire miraments. Jo l'he conservada fins fa uns anys.

-No hi hagut mai un transport regular de Son Anglada fins aquí?.

-Sí, el qui tenia l'exclusiva de Puigpunyent també tenia la de Son Anglada. Ara no hi ha cap transport públic. Hem d'anar a Son Roca, perquè com Son Anglada és una zona molt espaiada, és difícil posar un servei regular.

Mai no he hagut de fer ús de l'autocar, perquè he tengut motos. Molts d'anys he vengut en Lambretta. Una gran màquina la Lambretta! Sempre dic que et pots posar damunt aquesta moto amb la roba de noces i no t'embrutes.

-Sabeu que a Itàlia diuen que la Lambretta és la moto de la gent d'esquerres i dels obrers i la vespa la dels oficinistes?.

-No ho sabia, però aquí un temps es veien més Lambrettas, i les que marxen avui en dia són de matrícula baixa.

-Bé, la vostra professió ha passat de pares a fills; així i tot anàreu a Belles Arts.

-Sí, vaig aprendre dibuix, però no em vaig interessar pel modelat. Després m'ha sabut greu perquè hagués pogut treure figures. Ara sobretot fem làpides. La pedra viva val molt i ja no es fa res. No és com un temps que es feien escales, piques, façanes...

Abans, quan feien els fonaments d'una casa es feia la façana i l'assentàvem en pedra viva. Després va entrar el forro i ara tot es fa així perquè és més barat.

-Ara hi ha menys feina?.

-En pedra viva sí.

-I la pedra, d'on la treis?.

-Un temps a Mallorca hi havia

moltes pedreres. Avui en dia se'n treuen a Binissalem i em pens que a Artà. El marbre ve de fora, encara que hi ha pedra a Mallorca tan bona com el marbre. En vermell hi havia pedra al Galatzó, a Son Burgut, a Son Cotoner, a Son Macella i a Sóller. A Lloseta treien una pedra que es deia de penyal, però avui ja no la treuen.

-Us ha tocat viure un temps de molts de canvis.

-Sí, i d'altres que jo no he vist i m'han contat. Mumpare em contava de quan el tren de foc venia des de la plaça Espanya i per uns comellars que hi havia darrere les avingudes se n'anava cap els instituts i als molls. Després el feren passar per dins el túnel cap a la murada. Jo tot això no ho he conegut.

El que sí he conegut són els tramvies per les avingudes i pel car rer de Sant Miquel.

-Disminueix la demanda de làpides per als cementiris o la gent encara és molt respectuosa amb els difunts?.

-Feina n'hi ha, i pel que fa a la gent hi ha de tot. Fer-se una làpida és car, però els que semblen més humils són els millors pagadors. Em fa més por un que ve amb un "Mercedes"...

-Què fareu en jubilar-vos? Qui es farà càrrec del taller?.

-Deixaré la clau a la porta.

VIAJES MARTEL S.A.

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tel. (9)71/36 70 13
Telex 69434 bima E

el Temps
setmanari d'informació general

Informació i subscripcions:
Av. Baró de Càrcer, 40, 13a
Tel. 352 48 69 / 46001 València

EL VERÍ

ESPANYA COM A MALALTIA

HILARI DE CARA

Cioran és un observador desensisat i negatiu de l'home i de la societat. Els seus pensaments, considerats per l'esquerra de reaccionaris, se situen molt més enllà de la reacció o de la revolució. La gràcia que trob a Cioran és el seu desordre, la seva subjectivitat i la seva radical manca de sistema. Cioran es pot llegir -potser *s'hauria* de llegir- obrint les seves obres a l'atzar.

Espanya apareix de tant en tant a les seves obres. En una d'aquestes -no importa quina- vaig llegir: "Els espanyols varen descobrir i durant segles varen guardar amb gelosia el secret de la ineficàcia; avui ja l'han perdut i a tota Europa se'n practica". En una altra, observa el tret tan peculiar dels espanyols de demanar-se de manera obsessiva i patètica quina és la seva essència com a poble, el seu "ésser", la seva "ànima". Cap altre poble, llevat del rus, segons Cioran, practica aquesta casta de masoquisme ontològic.

És clar que quan Cioran parla d'Espanya es refereix -sense saberho- a un país que no ens inclou a nosaltres, per exemple. La tradició del pensament polític català modern mai no s'ha interessat tant en problemes metafísics com en definir diverses opcions d'articulació política amb l'Estat espanyol, des de la independència al regionalisme.

Avui, curiosament, assistim a una reviscolada de *noventayochismo* entre els intel.lectuals espanyols; des dels més típics com ara Laín Entralgo i Julián Marías, que fan l'enèssima versió -cadufos- del *me duele España* unamunià, als Umbral, Alfonso Guerra, Leguina, Savater, *La luna de Madrid*, etc., que des dels *media*, el poder o els alibís culturals de la *movida*, continuen sagnant més o menys persuasivament la mateixa hemorràgia patriòtica.

A Catalunya, Jordi Solé-Tura i el seu deixeble J.M. Colomer, continuen amb les mateixes tesis de quan militaven a Bandera Roja: "El nacionalisme és cosa de la burgesia, per tant és dolent i pactista en moments de crisi. La solució dels problemes nacionals la tendrem quan governi l'esquerra i dins la Constitució".

SOCIETAT

NACIONALISME I CENTRALISME, DUES ESTRATÈGIES DE MODERNITZACIÓ

JOAN MIR OBRADOR

En un article publicat a la revista *Lluc* (maig del 1986) vaig manifestar que dues concepcions polítiques, el nacionalisme i l'esquerra centralista, solen coincidir amb la urgència d'acabar amb el caciquisme per modernitzar d'una vegada les nostres institucions i, fins i tot, la nostra societat civil.

També vaig explicar que, al meu entendre, el caciquisme no ha caigut damunt Mallorca com una plaga bíblica, sinó que té unes causes ben concretes que es poden resumir en la imposició d'una cultura i una llengua que no eren nostres perquè eren les dels representants a ca nostra del poder central. La supervaloració d'una cultura oficial i el menyspreu per la cultura local crea complexos d'inferioritat i servilismes; aquestes condicions afavoreixen que el cacic-benefactor actuï d'intermediari entre el món de la gent senzilla i el dels poderosos.

Si aquesta és l'explicació del caciquisme o, més generalment, la de qualsevol tipus d'organització social primitiva oculta i paral.lela a l'organització institucional, la sortida només pot ser una: acabar amb les friccions dels noms culturals que han generat aquests biaixos en l'evolució del nostre teixit social.

Hem d'admetre que, si les dificultats vénen del contacte de dues cultures, la solució d'eliminar-ne una té l'atractiu de la simplicitat. I en política les solucions simples sempre troben adeptes. Però, tot i l'esquematisme, és difícil concebre solucions més matisades que siguin viables. Aquestes propostes extremes, políticament, responen al nacionalisme, que enfortiria el poder autònom fins a la independència, i al centralisme separador, que, desqualificant qualsevol localisme, centralitzaria al màxim el poder.

La inviabilitat de postures més eclèctiques prové de la immensitat de l'energia necessària per fer arrencar el procés modernitzador. Sense la il.lusió per assolir unes fites gairebé utòpiques i la confiança en la pròpia capacitat per canviar les coses, és

"Els nacionalistes han de demanar tracte d'igualtat per la seva cultura i la seva llengua."

impossible emprendre amb éxit l'aventura del canvi social. Aquesta il.lusió i aquesta confiança depenen de la capacitat de seducció del mite del futur que se'ns proposi; si som capaços d'arribar a representar-nos un futur atractiu i, alhora, l'itinerari escaient per abastar-lo, podrem generar l'energia necessària per produir el canvi. Però, com podem representar-nos un futur comú convincent quan ja tenim una esquizofrènia certa a l'hora de representar-nos el passat? Hem assumit ja que els Reis Catòlics són la frontissa de la nostra identitat o encara queda un racó per al rei En Jaume? És la nostra assimilació a la corona i a la cultura de Castella una evolució natural cap a una *unidad de destino en lo universal* o és encara un trauma que no té altra escapatòria que l'amnèsia històrica?.

"Els qui parlam en mallorquí als nostres fills no tenim la mateixa representació del passat que els qui parlen en castellà."

Resumint, i amb altres paraules, els qui parlam en mallorquí als nostres fills no tenim la mateixa representació del passat que els qui els parlen en castellà, i des de la consciència d'orígens diferents mai no podrem, sense clarificar abans aquesta qüestió, acordar caminar amb ells, com si res no passàs, agafats de la mà cap a un futur comú. Si el pacte sembla insòlit (perquè a ells els sembla insolent fins i tot la proposta) només queda la solució de l'eliminació física dels més febles (i ara una endevinalla: si d'aquí a cinquanta anys ningú no parla mallorquí, què és l'actual nacionalisme..., embrionari o agònic?).

L'ESTRATÈGIA CENTRALISTA

L'estratègia centralista que intenta posar en pràctica el PSOE és d'una racionalitat inatacable. La fita que s'ha marcat aquest partit és la modernització de l'Estat i arribar a fer d'aquest conjunt de pobles que hi convivim una vertadera Nació amb tot allò que comporta de cohesió entre classes o entre ètnies i cultures. I per fer això és imprescindible una estratègia racionalitzadora que centralitzi el poder i que uniformitzi les llengües i les cultures de tot l'Estat. Aquesta és la lògica que va aplicar el jacobinisme a França i ningú no pot dir que no hagi tengut èxit tant en l'estratègia (eliminació de localismes, unificació lingüística, unificació legal, millora de les comunicacions internes, etc.) com en els objectius (consciència nacional, xovinisme, sentiment de França com a pàtria comuna i oblit de la dimensió política de les característiques de la regió d'origen).

A l'Estat espanyol el discurs jacobí té encara plena vigència. Si paral.lelament a un intent de canvi social no s'actua enèrgicament des del centre, les diferències geogràfiques, ètniques o culturals poden ser explotades pels poders locals per mantenir-se al marge del procés modernitzador, conservant els privilegis a la parcel.la geogràfica on tenen control directe, i posant entrebancs a la dinàmica general que intenta impulsar el poder central. En pretenir implantar les lleis de l'Estat a tot el territori poden sortir dificultats i per evitar-les són necessaris governadors omnipotents encarregats de ferles complir; per tal que els obrers facin sentir la seva força són necessaris sindicats poderosos i només els d'àmbit estatal són capaços de prendre decisions i adoptar postures seguides unànimentt: contra el poder conservador els obrers locals sempre perdrien les batalles si no tenguessin darrere la solidaritat dels obrers de tot l'Estat. Aquests, i altres tan assenyats com aquests, són els arguments de l'esquerra centralista que acondueixen a la uniformització cultural i a l'obsessió per acaparar amb gent de confiança tots i cada un dels centres de poder.

"A l'Estat espanyol el discurs jacobí té encara plena vigència."

Però, tornant a la Constitució, aquesta política que una dictadura, com la del Directori revolucionari francès, pot implantar amb tota la seva coherència, en el cas d'una democràcia formal només pot ser planificada a llarg termini com a "solució final" perquè, mentrestant, s'ha de comptar amb l'opinió de la gent cada quatre anys, cosa que a Mallorca significa tenir en compte unes desenes de milers de vots nacionalistes i un mallorquinisme sociològic encara més extens que el polític. I com que sense aquests vots no hi pot haver perspectives de controlar des de dins els poders autonòmics, l'estratègia centralista d'un Alfonso Guerra ha de tolerar l'existència dins la FSB del PSOE de corrents o perones més o menys sensibles al fet nacional i cultural mallorquí. Però, toquem de peus a terra, la pervivència d'una llengua diferent que possibilita la persistència d'un sentiment nacional a Mallorca sempre està ben considerada, i amb raó, com una font de resistència al carro triomfant de l'empresa modernitzadora espa nyola perquè uns poders locals en mans de forces polítiques distintes de les que governen a Madrid sempre representaran el perill d'un cantonalisme refractari a apuntar-se a la gran empresa estatal. I ja sabem que, quan hi ha friccions entre dos poders antagònics, les organitzacions socials primitives, el caciquisme i les relacions mafioses troben encletxes on enquistar-se i perdurar. A la llarga, aquest dimoni nacionalista que objectivament s'oposa a "aquesta" modernització només pot ser exorcitzat amb la desaparició de la nostra llengua i la nostra cultura, com va passar amb les llengües regionals franceses després de la Revolució.

"Si creiem que els pobles de l'Estat són solidaris..., per què utilitzen lleis per retallar-ne l'autonomia?

El discurs centralista només amaga dues afirmacions implícites que poden no agradar a qualcú. En primer lloc voler ser una "nació gran" pressuposa una desconfiança ben poc esquerrana respecte a les relacions amb altres pobles; si les relacions entre les nacions han de ser de cooperació..., perquè hi hem de negociar des de postures de força, amb tot un poble ben cohesionat i uniformat a darrere? Si creiem que els pobles de l'Estat són solidaris..., per què utilitzen les lleis per retallar-ne l'autonomia? Per aquí anava Gabriel Alomar quan identificava nacionalisme amb socialisme d'on, implícitament, resultava que el socialisme -l'esquerranisme- seria incompatible amb el centralisme.

En segon lloc, el discurs centralista només accepta considerar la simplicitat i cohesió que proporciona l'uniformisme lingüístic i, per tant, valora positivament la pèrdua d'un patrimoni cultural viu com és una altra llengua. Allò que diu la Constitució de "protegir tots...els pobles d'Espanya en l'exercici de...les seves cultures i tradicions, llengües i institucions" admet, desapreciadament, com hem pogut comprovar, moltes lectures.

L'ESTRATÈGIA NACIONALISTA

L'argument nacionalista és d'una racionalitat més poc evident. Constitució en mà, el nacionalisme no pot pretendre fer recular la cultura castellana al seu àmbit geogràfic (com tampoc el poder central no pot assistir impassible a la desaparició d'una cultura local, però, de moment, només ha interposat recursos

d'inconstitucionalitat defensant la llengua castellana). Tots els intents nacionalistes, per contra, s'han d'enfrontar amb la inèrcia que tant democràcies com dictadures assumeixen fa cent anys: que un Estat, una Nació i una cultura és el marc de convivència desitjable per a tots els espanyols. Aquesta idea ha impregnat de tal manera el nostre subconscient que qualsevol intent de lluita per la convivència, en pla d'igualtat, de cultures i nacions diverses dins el mateix Estat espanyol, està condemnat a la desqualificació, per utòpic o per subversiu. La correlació de forces és tan aclaparadorament contrària al nacionalisme que la tasca de modernització del país des de la seva òptica esdevé irrealitzable. Per això ha de multiplicar els seus esforços en tots els camps (i el polític pot no ser el més important) per aprofitar els intersticis que la legislació i la sort deixin per a la seva actuació. Però de vegades ni això no és possible perquè no hi ha músics en aquest ball: els intel.lectuals, que, no ho oblidem, viuen o del pressupost públic o del favor de les classes altes, han desertat massivament de qualsevol tasca de conscienciació nacional que els allunyaria del confort que proporciona l'ombra del poder polític o l'ombra del poder econòmic.

"Constitució en mà, el nacionalisme no pot pretendre fer recular la cultura castellana al seu àmbit geogràfic."

Si basar el redreçament econòmic i social del país en la confiança, en la pròpia personalitat, en l'afecte a la pròpia llengua, en el respecte al nostre paisatge, en la cohesió social interna i la solidaritat amb els altres, ha arribat a ser un objecte increïble..., què fan els nacionalistes? Uns, pragmàtics, intenten salvar des d'un partit centralista (n'hi ha per a tots els gusts) el seu projecte social sense veure que això esfondrà encara més la nostra supervivència cultural i la viabilitat del projecte nacional (o, si ho veuen, se'n conhorten). Altres, amb l'escepticisme que dóna veure com ha reculat la nostra llengua els darrers cinquanta anys, contemplen l'agonia pensant que l'eutanàsia és el millor remei per a una cultura moribunda. Els darrers, els que encara lluiten, creuen que, en qualsevol cas, val la pena intentar la resistència per allargar la vida d'una llengua i una manera de ser, i si pel

camí aturen la destrucció d'una part del nostre país i ajuden a establir unes relacions socials més suportables, molt millor.

CONCLUSIÓ

L'agressivitat del centralisme, més agressiu com més fort, és una nafra que retorna juntament amb el desencís cada vegada que hi ha un canvi en el poder de l'Estat.

Mil vegades fan com si entenguessin que els altres pobles s'afer ren a una manera de ser i que tenen dret a no voler-la canviar, però mil vegades tornen actuar des de la prepotència amb l'energia implacable de qui té la força i creu tenir la raó. I com que això duu el camí de seguir igual, no sembla que hi hagi lloc per a una modernització social "compartida" com a mallorquins i com a espanyols. El preu que ha de posar cada grup és massa alt per a l'altre. Els nacionalistes han de demanar tracte d'igualtat per la seva cultura i la seva llengua, una autèntica normalització, i això és incompatible amb el projecte polític centralista (perquè equival acceptar les forces desintegradores d'allò que segons aquest projecte ha d'arribar a ser una Nació). Els centralistes han de demanar via lliure per unificar culturalment tots els racons de l'Estat, i això és incompatible amb l'esforç de supervivència cultural dels nacionalistes. Malgrat això es parla molt de pactes de progrés entre centralistes i nacionalistes. Podria ser que no anàs errat i els partits centralistes, en el fons, no fossin tan centralistes com jo crec, o que els nacionalistes només ho fos subsidiàriament i el cantet del progrés no es referís per a res a la qüestió nacional. Això eixamplaria molt el terreny de possible entesa. Ja veuríem, si arriba el cas, a qui li toca afluixar.

L'ESCÀTIL

BALEARITZACIÓ

FRANCESC D'AVERÇÓ

En la lluita per servar el paisatge d'aquestes illes ja hi ha hagut un bon grapat de batusses. En algunes s'ha tengut èxit -almenys momentàniament- i en altres no tant. En línies generals la sensibilització ecològica ha augmentat i ha crescut el prestigi d'associacions benemèrites com el GOB. Però, alhora, la destrossa del territori s'ha accelerat.

De cada dia estam més balearitzats. Els poderosos interessos urbanitzadors i de l'especulació de ter renys, la pervivència d'un model de creixement desordenat i desequilibrat i la incapacitat institucional de definir un altre projecte, han donat ales a aquest fenomen conegut arreu com a "balearització". És a dir, l'ús salvatge del territori a la recerca del màxim guany especulatiu. No hi ha hagut ordenació territorial de cap casta, i quatre anys després de l'Estatut continua sense haver-n'hi. Cosa ben simptomàtica. Hem gua nyat alguna batalla escadussera, però perdem la guerra.

I és en relació a això que cal plantejar qüestions com la de l'autopista fins a Inca, que no s'amaga que continuarà fins a Alcúdia. Sense cap tipus de planejament general i sense considerar les altres solucions al problema de la densitat del tràfic a la car retera actual, el projecte d'autopista és senzillament suïcida. S'obren les portes de pinte en ample a un model econòmic i territorial desequilibrat, que no farà més que augmentar la macrocefàlia de Palma i omplir de ciment el que ens resta de costa, mentre es buida l'interior d'activitats econòmiques i hi proliferen més i més les urbanitzacions de segones residències.

Després de vuit anys de no fer res per millorar la xarxa viària a la part forana i de despreocupació total pel transport públic (pobre tren!), se'ns diu que l'autopista és imprescindible i és l'única solució. Jeroni Sáiz frissa, i el govern de Madrid hi posa els milions (en mancaran molts perquè un km. d'autopista pot costar més de 400 milions de pessetes). Sembla que ens trobam davant una altra curiosa coincidència entre PSOE i AP: el model de creixement i d'ordenació territorial.

RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN

MIQUEL COMPANY/MIQUEL GRIMALT

D'AQUÍ

Els estudiants en vaga . (Foto arxiu Ultima Hora).

-**Nadal Batle i Nicolau** ha estat reelegit rector pel claustre de la Universitat de les illes Balears, amb més d'un 60% a favor del total de vots dels membres de l'òrgan superior de govern de la nostra Universitat. D'un total de 273 claustrals, 220 exerciren el vot, 133 a favor de l'únic candidat, 79 en blanc i 8 de nuls.

-El president **Cañellas** afirma en una declaració a la premsa local *la crítica de la prensa es una de las cosas que causan más perjuicio a nuestra sociedad.*

-La política estatal de reducció de la **producció lletera** (imposada per la CEE), ha provocat un moviment de protesta per part dels ramaders arreu de les diverses capitals de l'estat. A Palma, dia 5, n'hi hagué una davant la delegació del govern, prou comentada per la presència de tres vaques que encapçalaven la marxa. La Unió de Pagesos no s'ha unit de moment a les accions reivindicatives, que fins ara han estat monopolitzades, a les illes, per part dels sindicats de caire vertical.

-**L'escola-taller d'arquitectura "Ponç Descoll"**, que intenta ensenyar tècniques tradicionals de construcció i alhora reconstruir la torre dels Enegistes a Manacor, s'ha vist implicada en una polèmica per la seva mala gestió financera; la qual cosa pot arribar a constituir la fi d'aquesta experiència.

-Hi ha hagut una perllongada vaga activa per part dels alumnes de la **Facultat de Filosofia i Lletres** contra la reforma no consensuada dels plans d'estudi.

Un altre focus de conflictivitat dins l'ensenyament ha estat el dels mestres de les **escoles privades**, mobilitzats en defensa del seu conveni.

-S'anuncia que es constituirà una nova **central elèctrica a Maó**, al fons del port. Aquest fet suposa l'autonomia de l'illa de Menorca pel que fa a aquest tipus d'energia.

La companyia d'aviació *charter* **Spantax**, amb base principal a Mallorca, serà venuda per l'Estat al grup Aviation Finance, multinacional amb seu a Luxemburg.

-Destaca la lentitud a reparar un esqueix del pis de la **carretera Palma-Sóller**, que ha obligat a un desviament del trànsit per la ruta Valldemossa-Deià, i ha provocat un reavivament del moviment pro-túnel (solució aquesta darrere que sembla ser del gust de l'actual Conseller d'Obres Públiques).

-Ha quedat constituït el **Centre Dramàtic de Balears**, depenent de la Conselleria de Cultura. La seva coordinació s'ha encomanat a Pitus Fernández, menorquí i exmembre dels Joglars.

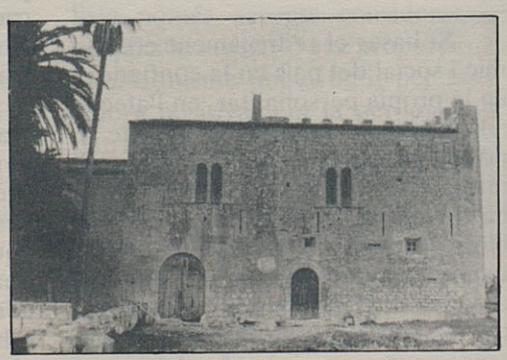
-Escàndol a **Son Dureta** per intoxicació de 50 malalts a causa del menjar. La Conselleria de Sanitat ha obert un expedient a la Residència Sanitària.

-Celebració del **Dia de Balears**, amb motiu del quart aniversari de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia; l'acte central fou al Palau de Sineu, on hi anaren tots els batlles de l'illa i moltes autoritats.

On també hi hagué una forta participació fou l'hora-baixa del mateix dia a la **Rua**, amb més expectació que disfresses.

-"La Caixa" ha formalitzat l'adquisició del **Gran Hotel** a l'INSS. L'històric edifici serà restaurat i destinat a activitats culturals propiciades per aquesta entitat de crèdit.

-Creació de la **Fundació Olímpica Científica**, organisme amb participació de les Universitats Central de Barcelona i la de les Illes Balears, així com dels ajuntaments de Palma i Barcelona, i del CSIC, amb la finalitat de potenciar línies d'investigació relacionades amb el fet olímpic.

L'Escola que no hauria de desaparèixer. (Foto arxiu Ultima Hora)

DE FORA: DE L'ESTAT

-Al debat de l'*Estado de la Nación*, el govern de Felipe González ha contestat amb una sèrie de promeses de clar estil preelectoral, a les intervencions -no gaire crítiques- dels representants dels diversos partits de l'oposició.

Entre d'altres es va assegurar la immediata derogació de la llei antiterrorista (clara passa prèvia al pacte PSOE-PNB); i cara al públic en general es va anunciar la TV privada i l'adhesió al tractat de no proliferació d'armes nuclears.

-L'elecció del nou govern al País Basc s'ha resolt amb un pacte entre el PSOE i PNB, del qual n'ha sortit lehendakari Ardanza, que representa una línia continuativa d'acord amb la de la legislatura anterior.

Destacà el mogut ple d'investidura al Parlament, especialment a causa de la intervenció del candidat d'Herri Batasuna, **J.C. Yoldi**.

-La tensió a Euzkadi ha estat de nou revivada per la mort a Algèria del dirigent històric de l'ETA, **Txomin**. El seu enterrament a Mondragón ha constituït una impressionant mostra de condol. Unes 50.000 persones assistiren a l'acte.

-Elecció del nou cap de la **Conferència Episcopal** de l'Estat espanyol. El designat ha estat Mons.Suquía, que representa les postures més properes al Vaticà.

DE FORA: INTERNACIONAL

-L'**affaire Irangate** ha suposat un greu revés per a l'equip de govern de Reagan i ha forçat la dimissió de Donald Regan -Cap de Gabinet de la Casa Blanca-, que ha estat substituït per Baker.

-Es remarca a nivell internacional la demanda d'extradició de l'**arquebisbe P.Marcinkus**, sol.licitud presentada per l'Estat italià al Vaticà. El prelat és acusat d'implicacions a la fallida de la Banca Ambrosiana.

-La Unió Soviètica posa fi a la seva **moratòria nuclear** unilateral, amb el reinici de proves d'enginys bèl.lics d'aquestes carecterístiques.

-Brasil suspèn unilateralment el pagament d'interessos del seu **deute exterior** (per 90 dies); el president d'aquesta república afirma que *no es pot pagar el deute exterior amb la fam del poble.*

Altres països iberoamericans també molt endeutats, com Mèxic i l'Equador han amenaçat a seguir l'exemple brasilià.

L'Arquebisbe a extraditar. (Foto arxiu Ultima Hora).

... PER LA CUINA

MALSOFRIDURA

MIQUEL CARDELL

Hi ha finals de milennari en què hom no està d'humor per res. I quinzenes que et lleven l'escriguera.

Això d'explicar constantment les bajanades, les incongruències i les brutalment congruents agressions que els d'aquí i els d'allà ens cometen amb la llengua, la cimentera i més coses, és necessari, però arriba a ser cansat. Gratar baix de la caspa verbal dels poders acaba sent una penitència, i llavors vénen les baixades. Pitjor que les *dexedrines, escolti.*

Una de les millors medicines en aquests casos és marcar-se una columneta d'aquestes que ara s'usen, tot xafarderietes, i molts de noms.

El mal és que vaig poc per enmig. I en aquests casos el cafetet al Sírcu i la copa a Gomila solen ser fonamentals. Així i tot, a veure que et sembla.

Albertí, *Don* Jeroni, presideix la presentació d'un fullet d'història de l'Autonomia nostra. El personal "pròxim" comenta amb certa insistència burleta que és la celebració de l'aniversari de l'Estatutet que més gent ha aplegat (dues escoles hi havien traginat els *BUPers.* Es referien, és clar, a l'*expo* de cadires de platja i rebosillos que l'Honorable Biel va muntar a Sineu. Conten les cròniques que hi va insistir en la cosa del País Balear, que només es deuen creure ell i *Don* Cosme Vidal.

Segur que és més senzill dir-li qualsevol altra cosa. Per exemple Catalunya. O, si més no, Països, que ara ja ho diuen als Telenotícies-nit, en mostrar l'*Ultima Hora.* Clar que els seus tirs no deuen anar aquí, malgrat les abraçades amb l'altre Honorable.

Per no pensar-hi més vaig al cine. Una història amable, empaisatjada a Florència i Surrey -ah, els mantegosos interiors britànics-. Allà descobresc que a l'amic Mesquida (de Biels va la cosa) li agrada menjar pipes al cinema.

Però la vida és dura, i no he acabat de sortir i ja em conten com un conseller concedí una subvenció de dos quilets a uns esforçats ciutadans amb la condició que els invertissin "(dins la iniciativa que li explicaven) en qualque cosa "que es pugui inaugurar"."

No ho supera ni el premi de Poesia-Narrativa-Teatre, tot plegat, que convoquen els nostres distingits llibreters de la Fira. Em deman si alguna vegada obrin la mercaderia.

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

QUI ERA FILIPPO ANTONINI?

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

El campanar de l'església de Sant Miquel, a la part alta de la ciutat de Mallorca, sòlid exemplar del gòtic llevantí de murs gruixats sobre planta quadrada, feblement enllumenat amb espitlleres, tot encapellat amb una piràmide punxarruda d'arestes ornades amb calats de moda ogival, fou més que cloquer de campanes entre els segles XVII i XVIII. Ferros i grillons clavats a la pedra de les cambres ens parlen de quan serví de calabós a malfactors i sospitosos, a desheretats de la sort i a perseguits de la justícia. En són testimoni els *graffiti* que han resitit sobre les parets el decurs dels anys. Noms i dates, símbols i dibuixos, polsim de vida que pot encara semblar recent entre tan ombrívoles lloses. Algú pintà vaixells i creus, escuts i arbres...Sobrava el temps, puix els minuts eren eterns...

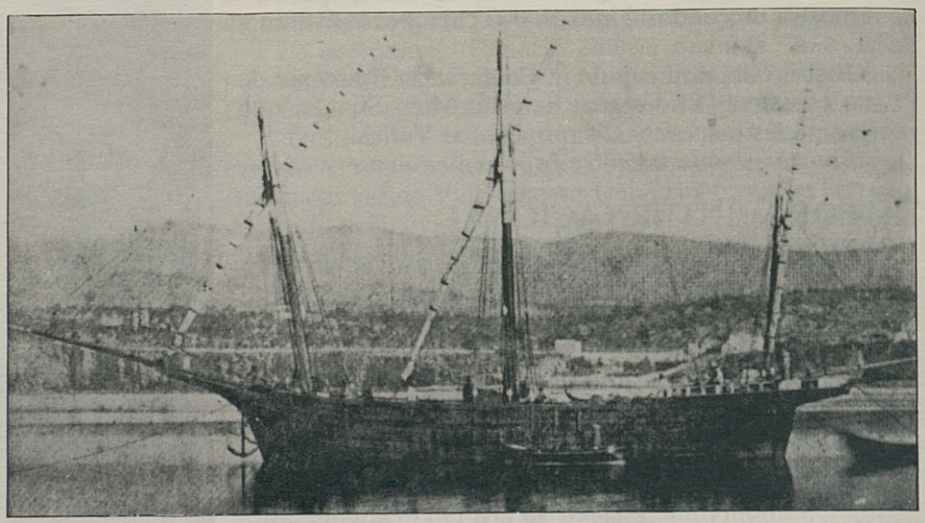
M'agradaria parlar avui d'un d'aquells homes misteriosos, abatuts per la dissort, entregat a l'algutzir i a les cadenes, sotmès a la fam social i física. Vingué de terres llunyanes amb un d'aquells navilis mediterranis, de vela triangular, curosament dissenyats sobre el marès. Una eloqüent inscripció ens assabenta de la pàtria del presoner o asilat:

FILIPPO ANTONINI
ROMANO
AL ENTRAR
(ET) GETNI
AL ESCI (RE)
DEN...
O(O)PCINIO.

A un altre indret, una segona inscripció del mateix personatge ens ofereix més dades significatives i prou clares de la seva manera de ser i del seu pensament:

PAZIENCIA, O MIA SORTE SE
IL CIEN MI PERMETTE
CHE IO PATISSCHA DESDICCE
OGNI GIORNO PIU FORTE
FILIPPO ANTONINI 1619

Qui era doncs aquell Antonini? Quin era el seu delicte? Per quin motiu s'hagué d'asilar a Sant Miquel tot esperant poder sortir del seu enclaustrament si prosperaven les negociacions entre l'església i les autoritats civils? Si les negociacions resultaven exitoses, el penat sortia lliure o canviava la seva dissort per uns anys de servei a l'armada reial.

El xabec mediterrani, com un vaixell d'aquesta fotografia, apareix dibuixat als graffiti *dels cambrils del campanar de Sant Miquel i que no eren sinó simbolismes d'un anhel de llibertat.*

En un i altre cas s'imposava la presència d'un vaixell com a símbol del seu alliberament. Tendria alguna cosa a veure Antonini amb aquella Guerra dels 30 anys (1618-1648) que suposava alhora un conflicte religiós i polític? Qui era Filippo Antonini, ciutadà dels Estats Pontificis, home d'una certa cultura, tancat al campanar de gener a juny, és a dir, sis mesos d'aquell 1619 i que s'exclamava d'aquesta manera?

"Paciència, si el meu destí és haver de patir desgràcia, que el cel em vulgui permetre d'esser cada dia més animòs..."

I volem pensar que Filippo Antonini, romà...Espia? Mercader? Soldat? Pirata? pogué sortir amb fortuna d'aquell cambril anuniós, d'aquelles quatre parets, d'aquell tancament insòlit, i posà peu a la coberta d'un vaixell de vela llatina per gaudir finalment de la llibertat de la mar blava.

Llibreria Quart Creixent

SERVEI DE LLIBRES ESTRANGERS
LLIBRES DELS PAÏSOS CATALANS
JOGUINES I LLIBRES INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon 71 38 21
07002 PALMA

RETALLS FORANS

FA ESTONA PLOVIA MÉS

TRULL POLÍTIC ALS POBLES

La majoria de revistes foranes ja van plenes d'informacions polítiques. Així, són molts els articles d'opinió a les seves planes que analitzen la gestió política dels equips de govern municipals, articles realitzats per nous o antics candidats a les batllies. Aquestes eleccions autonòmiques i municipals sembla que seran intenses; a molts de pobles hi haurà unes 6 candidatures, o el cas de Manacor amb 11 possibles.

CINC ANYS DE LA REVISTA *CAMPANET*

La revista *Campanet* ha celebrat festivament el seu cinquè aniversari. Així, el passat 7 de març, un centenar de persones soparen al restaurant Menestralia i després l'Orquestrina d'Algaida convidà els assistents a moments de balls i esplai. Els periodistes campaneters pensen realitzar diverses activitats culturals durant l'any, entre les quals cal destacar l'edició d'un monogràfic sobre la guerra civil, a Campanet, d'unes 50 pàgines.

EL PRESIDENT DEL CIM I LA PREMSA FORANA

Jeroni Albertí, President del Consell Insular de Mallorca, està realitzant tot un seguit de sopars amb membres de les revistes foranes. El President els reuneix a bons restaurants, a totes les zones de l'illa, com Llevant, el Raiguer, el Pla, etc. Durant els sopars parla de la gestió del CIM, de la necessitat de reivindicar l'autonomia i de ser autonomistes per governar realment i no ser un succedani de les delegacions ministerials.

EL BATLLE DE VILAFRANCA BERNAT GARÍ

A principis de març l'Audiència de Palma fallà a favor del recurs presentat pel PSM-UM-Bàrbara Català contra el batlle vilafranquer. A causa de la gestió realitzada pel Batlle, el PSM, UM i la regidora independent Bàrbara Català signen, el 17 de setembre de 1986, una acta notarial on es comprometen a presentar una moció de censura al batlle Bernat Garí. El 10 de novembre de 1986 se celebrà el ple per destituir el batlle; aquest, després de rebutjar les acusacions, aixecà la sessió sense deixar parlar l'oposició. Cal dir que la plataforma PSM-UM-Català comptava amb 6 regidors, de celebrar-se el ple, normalment, el batlle hagués perdut la confiança. Per aquest motiu, el 13 de novembre, el PSM-UM-Català decidiren recórrer als tribunals l'actuació del batlle, que fou acceptat.

Bernat Garí

El 28 de novembre se celebrà un ple en el qual no s'aprovà cap punt de l'ordre del dia. Finalment, el 31 de gener de 1987, Bàrbara Català afirmà que es retirava de la moció, i que donarà suport al batlle si es presenta la moció de censura. Ara, amb la sentència de l'Audiència s'haurà de celebrar el plenari de destitució del batlle, si bé el canvi d'actitud de Català permetrà que Bernat Garí continuï a la batllia. (informació extreta d'*Es Moli Nou* de Vilafranca, número 9).

FA ESTONA PLOVIA MÉS

Reproduïm pel seu interès, les conclusions de l'article "Fa estona plovia més", publicat al número 79 de *Mel i Sucre* de Sant Joan. Aquestes conclusions són el comentari a una exhaustiva taula que recolleix la pluviometria mes a mes de 1905 a 1986.

"Observant les dades pluviomètriques referents a Sant Joan de les dues pàgines següents es poren fer una sèrie de consideracions; o també es pot profunditzar dins l'ampli i complex tema de la pluviometria balear.

-La pluviometria anual és molt variable: en els 73 anys que abarquen les taules donades a continuació, l'amplitut varia des de 175,7 mm a l'any 1913, fins als 1001,5 de l'any 59.

-Caldria estudiar (de fonts orals o escrites) el que va passar l'any 13 als camps, pobles i ciutats de Mallorca. Tenguem present que entre la tardor del 13 i l'hivern del 13-14 caigueren només un centenarde litres per metre quadrat.

-La mitja pluviomètrica des de 1905 fins a 1931 és de 469,7 mm; i la mitja dels darrers sis anys (1980, 81, 82, 83, 84, i 85) considerats per amplis medis polítics i de comunicació, com una època de sequedat ha estat de 482 mm...!

-En el temps transcorregut d'aquest segle hi ha hagut períodes més ploguers que els altres. La mitja de 1946 a 1962 és de 667,7 mm; i de 1972 a 1979 de 668,7 mm.

-Cal destacar les abundants pluges a les tardors dels anys 1957 (307,5 mm a l'octubre), 1958 (253,5 mm a l'octubre), 1959 (321,5 mm al setembre i 242,5 a l'octubre; fou l'any del moll) i 1962 (268,2 mm a l'octubre).

-Els estius, en general, són molt secs. Abans, a finals d'aquests estius, es feien rogatives a l'església perquè plogués. Les darreres que se feren al nostre poble foren els anys 50 (segurament l'any 1958). Poc temps després començà a ploure com que no es pogués aturar.

-Com a excepció (d'estius secs) s'ha de mencionar l'any 1947. Durant el mes d'agost es contabilitzaren 183,4 mm. Una tromba d'aigua caiguda al nostre terme dia 14 a la conca del torrent de Son Gual, provocà el desbordament del torrent. Una camiona que feia el trajecte Sineu-Sant Joan, se ficà dins la torrentada a l'altura del Pont de sa Llova quedant immobilitzada; la gent tingué que pujar al terradet per salvar la vida, però a pesar de tot l'aigua se'n dugué una nina que morí anegada.

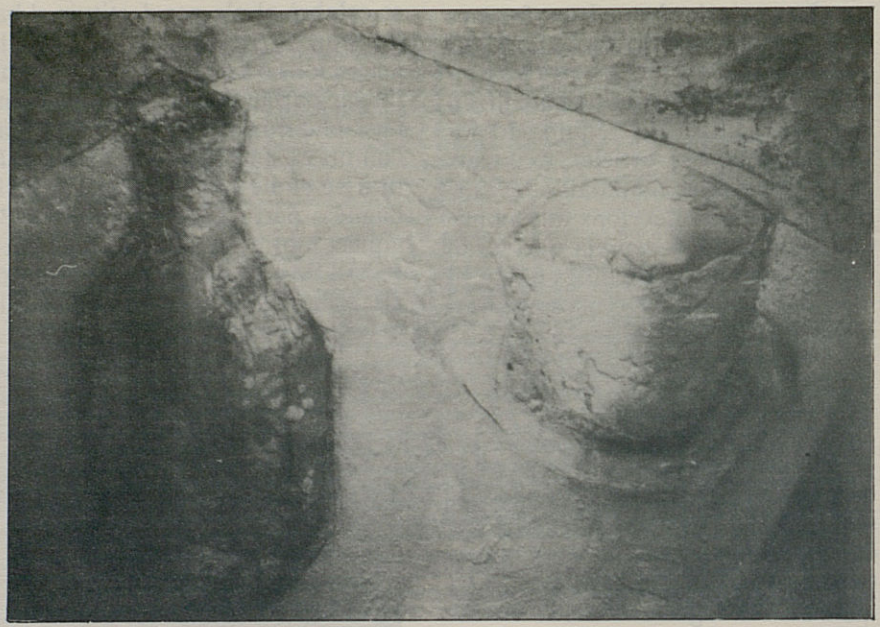
-En els primers 20 anys de segle n'hi ha hagut 7 en que l'aigua caiguda ha estat menys de 400 mm, i a la resta de segle només ha succeït en dues altres ocasions (1945 i 1983)."

ART

ARCO 87, UNA FIRA ÉS UNA FIRA

JAUME TORRES I ESTRADÉ

Consider adequat encapçalar aquestes retxes amb tal bajanada tautològica perquè sovint el pensament aparentment més simple té penoses dificultats per endinsar-se per les nostres sàvies molleres. Que ningú no s'enganyi, ARCO és una fira on els firaires exhibeixen i venen les seves mercaderies, deixem-nos de mandangues culturals. Però a la vegada és tot un esdeveniment artístico-cultural que arrossega masses que masoquistament en unes hores engoleixen centenars de teles, caramulls de pintura, munts de taques, línies, colors, en pocs mots, que consumeixen la nova religió de l'art. Aquest any, la nova directora, precisament, ha volgut potenciar l'aspecte mercantil, per això ha despullat la mostra de vestimentes i fresses culturalenques i ha eliminat les galeries més mediocres. Realment s'ha advertit l'augment qualitatiu, encara que els marxants no s'han arriscat gaire duent novetats, s'han conformat en treure al taulell polsosos joiells de l'avantguarda històrica. Hem pogut gaudir amb els senzillíssims dibuixos de cavalls de Marino Marini, amb gravats de Picasso, amb un retrat de Buñuel, fet per un Dalí primerenc, amb qualque litografia de Chagall i algun quadre de Delvaux. O han apostat per firmes d'autors consagrats com Zobel, Tàpies, Ràfols Casamada, Fontana, Manolo Valdés o per joves reconeguts com Frederic Amat, Víctor Mira, Broto, Ferran García Sevilla, Xavier Grau, Lamazares. De vegades es limiten a mostrar obra menor i no gaire actual, com en els casos de Gordillo, Chema Cobo i Pérez Villalta o del mateix Miquel Barceló, del qual es presenta obra del 83 realment fluixa (els típics quadres dels cans). Els entusiastes dels canvis, dels nous estils, segurament han sortit decepcionats, una mica escaldats. Però de totes maneres la presentalla exhibida és indicadora i simptomàtica del moment de les arts actuals. Oblidades les febres conceptuals dels setanta, ens trobam de ple dins el *revival pictòric dels vuitanta*. ARCO és un clar exemple de l'*academicisme post avantguardista* del moment. L'avantguarda pura, ferotge i arriscada, ja fa anys que morí, i sobre les despulles s'ha bastit l'edifici d'aquesta nova Acadèmia que, partint de les innovaciones lingüístiques i temàtiques dels mestres, embolcallada i protegida avui ja per les institucions, pot aconseguir reeixides creacions o caure en mediocres imitacions. I sempre existeix el perill de la confusió, de les dificultats de destriar el gra de la palla, del tot és vàlid. Avui ja no ens podem guiar sols pels criteris del nou i el progrés, hem de cercar i trobar la qualitat. Afirma D. Judd, artista nord-americà classificat dins el minimal, a l'article *Un llarg debat, no sobre les obres d'art, sinó perquè n'hi ha tan poques* (1984):

Patxi Echevarria

"L'avantguarda pura, ferotge i arriscada, ja fa anys que morí."

"Es considera antidemocràtic dir que el treball d'algú és més desenvolupat que el d'un altre, però l'art és intrínsicament una qüestió de qualitat."

Una primera ullada permet notar nítidament *la minva del neoexpressionisme*, segurament a causa del cansament que provoca tota moda i la necessitat de la seva destrucció i substitució per una altra. L'esclat del color i agressivitat, el salvatgisme, s'han anat moderant. Van desapareixent certs tòpics d'aquesta estètica dels anys vuitanta com la descurança, els regalims, la virulència, l'anècdota de l'animal. Els principals artistes es van reafirmant en els seus personals llenguatges. Després de la maror ve la bonança, però sobre les platges descansen les romanalles. Sempre queda alguna cosa. S'han polit arestes, caires punxeguts, tics momentanis i mimètics, però roman el retrobament de la pintura i la figuració.

Per un altre costat, es comença a albirar *una nova onada de freda abstracció geometritzant, minimalisme i postconceptualisme. A ARCO aquestes tendències sols han guaitat porugament, i no de la mà de nous creadors, sinó a partir de la recuperació d'obra d'autors dels seixanta i setanta. La investigació del color a través dels quadrats d'Albers, les escultures paral.lepipèdiques amb lleugeres tensions provocades per la*

inserció de la diagonal de Richard Serra, el negre sobre negre d'Ad Reinhard, les teles foradades de Fontana, en són exemples. Altres joves que provenen de la rabiosa neofiguració anterior també han experimentat uns canvis que els menen cap a l'abstracció. Seria el cas de Sicilia, que amb la sèrie de les "Tulipes" s'atansa a certa abstracció geomètrica. Allà on l'onada freda ataca

"Es comença a albirar una nova onada de freda abstracció geometritzant, minimalisme i postconceptualisme."

amb tota la cavalleria és a la mostra de la Caixa, L'art i el seu doble, en la qual el crític Dan Cameron presenta certa plàstica novaiorquesa que vol recuperar la línia d'un Duchamp, el cinètic i el constructivisme geometritzant. Les casseroles de Haim Steinbach, els lavabos i llits descontextualitzats de Robert Gober, la irònica còpia de Mirós de Sherrie Levine (potser l'obra més interessant pel rerafons de desacralització de l'artista i pel questionament del concepte d'estil), la gèlida pintura de Peter Halley, no tenen res d'innovador, no deixen de ser repeticions amb la superficialitat, mal gust i falta de caliu propi dels nord-americans.

Potser com afirma el crític italià Renato Barilli a l'article *El arte veloz* (El País, 14-2-87), assistim a la síntesi dialèctica dels freds i racionals conceptualismes i minimals (tesi) amb els càlids i irracionals neoexpressionismes, transavantguardes i art dels graffitti (antítesi).

Segurament el més interessant d'ARCO ha estat l'*escultura*, la germana pobra dins l'avantguardisme del XX. Sempre s'ha mogut una mica endarrerida respecte de la pintura, seguint els seus passos. La dificultat del treball escultòric, les menors possibilitats comercials han originat probablement que el nombre d'artistes que s'hi ha dedicat fos escàs. Darrerament en presenciam una revitalització, com demostrà l'esplèndida exposició d'escultura anglesa que exhibí la Caixa el 1986. Se situava en la línia del land-art (Richard Long) o de la recuperació de les deixalles industrials (Toni Cragg, Woodrow) o de certa abstracció (A. Caro). La neofiguració expressionista no hi apareixia, potser pel retard crònic que l'escultura pateix. ARCO ha recollit intel.ligentment la revifalla escultòrica que s'està produint actualment a Espanya i que tampoc no segueix les petjades de la reacció figurativa, amb l'excepció de l'interessant obra de Jaume Plensa. S'han pogut contemplar des d'obres amb ressonàncies més o menys icòniques, com les ciutat de Miquel Navarro, les escales i laberints de fusta acolo-

Lluís Claramunt

L'ULL DE VELLUT

LA VEU DELS QUI NO CRIDEN

GUIEM DAVIU

Caldrá que, aviat, qualcú ens expliqui com és que, de vegades, les anomenades institucions representatives, s'empren (serveixen) i altres vegades no. Em referesc a parlaments, consells (d'educació, agraris, insulars...). Perquè ara fa ben poc estam veient massa coses sense cabuda a dins la limitada idea d'el-poble-tria-els-seus-representants-i-aquests-decideixen-per-ells-el-bé-i-la-administració.

Ja hem vist que (a part) d'aquests representants se'ls neguen punts bàsics i fonamentals de la defensa (per dir-ho d'alguna manera) del país i, per tant, no serveixen per opinar i preguntar sobre aquest tema tan quotidià (ja que comporta una política d'assignació de diners públics i una recerca/foment (el contrari) de la pau a nivell d'estats). Ja sé que no poden decidir -d'això se n'encarrega la disciplina majoritària del partit governant-. També han servit de poc els canals de representació per als estudiants, pagesos i agricultors, els MIRS, etc. Sortint directament al carrer i als *media* a exigir mesures concretes i ràpides per als seus problemes han aconseguit més amb un mes d'accions que en mesos de reunions.

Succeix, però, que aquests col.lectius ocupen un lloc amb pes dins la maquinària productiva i de serveis del país (els estudiants més com a símbol i en potència) i la seva acció suposava un entrebanc i un repte important.

I els que no ocupen aquest lloc? I la gent que aquesta mateixa maquinària no pot absorbir (els/les aturats/aturades), ha escopit gent de la marginació, a la presó o amb minusvalues) o ocupen un lloc assistencial-perifèric (dones, mestresses de casa...) o ja s'han jubilat i altres que oblid esmentar.

Endemés de fer canviar la maquinària (no gens fàcil), hem de pensar i creure que si les veus revoltades volen donar un sentit autèntic a les paraules que brandegen -equitat, justícia, atenció...- què esperen? què esperam per incorporar-hi la veu dels qui o no poden cridar o no els senten?.

rida de Tom Carr, els objectes imaginatius de Riera i Aragó en la línia sur realitzant de la pintura de Joan Ponç i sobretot dels poemes objecte de Brossa; fins a obres de caires abstracte, com les de Cristina Iglesias que en les escultures de paret juga amb l'antítesi de materials i formes, els rígids rectangles de ferro i les masses més orgàniques de ciment tenyit, les d'Ernest Altés que contraposa ferro i pedra, les de Jorge Girbau que agredeix rígides estructures geomètriques amb forats tous, o les de Susana Solano.

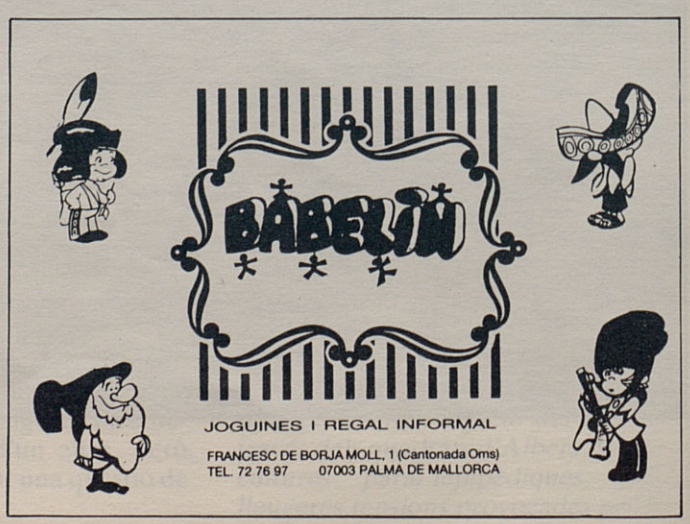
No voldria deixar de mencionar alguns noms que crec interessants, alguns molt coneguts com Twombly, que ha presentat alguns esplèndids quadres de tipus abstracte gestual; o com *Lucio Muñoz* que mitjançant l'ús de diversos materials com fusta, tela, construeix composicions amb connotacions paisatgístiques. I altres potser no tan famosos com Serra de Rivera, del qui destacaria alguns petits paisatges i qualque figura que recorda les dones sortint del bany de Degas; com Elena de Rivero, que ha despullat la seva obra dels motius neoromàntics de runes, tempestes i boscs, per concentrar-se en el color i les textures on sempre sura algun element icònic; i Lluís Claramunt que ha eliminat tòpics de la moda dels darrers anys s'ha centrat en isolats personatges del nord d'Africa, que ha demostrat la força i expressivitat d'un excel.lent dibuixant.

Quant a la *participació illenca*, és notable i de molta qualitat, encara que any rere any es van repetint les mateixes firmes. Crec innecessari i poc informatiu fer un llistat exhaustiu de galeries i de tots els artistes participants; per tant, només en citaré alguns que m'han cridat l'atenció. En primer lloc, hem de remarcar la presència del menorquí Maties Quetgles a la Galeria 32 de Milà, que suavitza l'hiperrealisme anterior per endinsar-se en aventures de major llibertat en el traç i el color a obres com *El pintor Eufòric* i *El pintor ebri*, o per incrementar elements narratius carregats d'ambigüitat com a *Horabaixa en el camp* o *L'hora bruixa*. Menéndez Rojas continua amb els paisatges que ja mostrà a Pelaires aquest darrer desembre, on traça un pont entre la figuració i cert informalisme matèric. Una vertadera i agradable sorpresa ens ha donat Patxi Echevarria, amb una obra molt més madura que s'allunya del neoexpressionisme i s'atraca a la investigació matèrica sense abandonar les anècdotes. Sebastià Ramis ha seguit pel camí del paisatgisme mediterrani, ha deixat de banda momentàniament la interessant recerca de la llum i del sempre difícil color verd que vérem a la mostra *Paisatges de la maduresa* (Pelaires 86). Joan Bennàsser torna a sorprendre'ns amb un nou canvi propi del seu nomadisme estilístic i perenne inquietud; a ARCO 86 abandonà la neofiguració salvatge per uns motius picassians i amb referències al muralisme mexicà plens de llum i de contrats de colors vius; després d'aquest parèntesi, potser motivat pel dubte, emprèn un novell camí, el de la construcció de l'obra a partir d'objectes de les escombraries, no menysprea els industrials, en principi lletjos i sense components sentimentals, com plàstics, vernís, pantis i cintes adhesives. Aquest interès per l'objecte el porta cap a l'escultura com es pot contemplar de la galeria madrilenya Angel Romero. Maria Carbonero i Ramon Canet tenen el risc d'una obra massa reiterativa; l'estil màscara (en el fons l'estil és sols una careta que amaga el jo o el descobreix) pel qual han optat pot esdevenir monòton.

"Segurament el més interessant d'ARCO ha estat l'escultura, la germana pobra dins l'avantguardisme del segle XX."

Però Madrid no es reduïa a ARCO, oferia un ventall artístic considerable. Actualment, sens dubte, és el centre de les arts plàstiques. La conjunció de la iniciativa de les fundacions privades, de les galeries, de l'Ajuntament i del Ministeri han fet possible aquesta "bellugadissa" artística. L'oferta de Barcelona ha davallat considerablement i té el perill d'endormiscar-se amb algunes figures ja consagrades dels seixanta i setanta, com Tàpies, Ràfols i Hernández Pijuan. La presència mallorquina tampoc no es limitava a la fira, sinó que també s'ampliava en mostres a les galeries com l'abans esmentada de Joan Benàsser a Angel Romero i la de Roca Fuster a la Galeria Alcolea, amb la seva ja coneguda temàtica de figures malaltisses, de dones llànguides, d'arlequins febles, d'ambients decadents, que corre el perill d'un excessiu automanierisme i literaturització. Els pastels constitueixen l'obra més reeixida i l'agosa-

FIOL, LLIBRES
ANTICS I MODERNS
Oms, 45a / Tel. 72 14 28
Ciutat de Mallorca

"Conversació al taller" de Maties Quetglas

rament cromàtic de certs quadres (com si volgués percaçar la moda) no està aconseguit. Aquesta revifalla illenca es complementa amb la mostra d'obra gràfica, especialment litogràfica, del Taller 6-A al Centre de Calcografía Nacional amb una obra d'uns 39 artistes entre les quals destacaríem des de l'excel.lent gravador Xam, algunes del primerenc Barceló amb aquella mena de cans monstruosos de furiós color, els angelots de Brunet, les figures esquemàtiques i surrealitzants de Juli Ramis, els carborundums de Canet i alguns rostres de Maria Carbonero.

Com esmentàvem abans, l'interès artístic de les mostres que s'exhibien a Madrid fora d'ARCO era molt superior. Sens dubte, l'exposició de Ben Nicholson a la Fundació March constitueix un rar i exquisit tresor que permet el plaer estètic de l'espectador. Estranyament aquesta cabdal figura de l'avantguardisme anglès és arraconada i oblidad als manuals i als estudis d'història de l'art. La pintura anglesa dels anys vint estava ancorada en els postulats postimpressionistes introduïts pels artistes del grup de Bloomsbury, amb l'única excepció dels vorticistes. Nicholson l'aproparà als nous cor rents innovadors. Partint del cubisme, arribarà al constructivisme amb influències de Mondrian. A finals del anys trenta ateny el blanc sobre blanc amb les composicions de relleus de fustes. Les seves abstraccions geometritzants, que no renuncien a les referències icòniques, bàsicament del bodegó cubista sintètic, es guiaren per l'elegància i la sensualitat del color. La triadella i col.locació de tons resulta sempre encertada i plaent. La investigació analítica no està barallada amb el gaudi estètic.

Gilbert and George, artistes que apareixen a finals dels seixanta lligats a l'art conceptual, especialment al *body-art*, exposen al Palau Velázquez una mena de grans vidrieres de colors purs i vius, a la manera del pop, amb una temàtica que té pretensions de tipus filosòfic i existencial. Han triat assumptes com la vida, la mort, l'esperança amb afanys d'arribar a un públic ample i fer-lo progressar. Malgrat les seves protestes per l'encabiment en les fileres del conceptualisme, les primeres obres basades en conjunts de fotografies en blanc i negre d'ells mateixos continuaven l'estètica conceptual i constitueixen els esglaons que han portat després a aquest muralisme fotogràfic virolat i amb pretensions de missatge.

La mostra al Palacio de Cristal i al Centro del Conde Duque de l'artista basc Agustín Ibarrola, militant comunista que sofrí la repressió franquista, planteja la problemàtica de l'art social. Adoptà els motius del poble treballador i de la repressió en uns moments difícils sense caure en el carrincló realisme socialista. L'estil es mou entre l'expressionisme i una depuració geometritzant (no oblidem que va pertànyer a l'equip 57). De totes maneres, la seva pintura plàsticament de vegades resulta fluixa. El millor són els boscs i murals fets amb travesses de via de ferrocarril transformades amb incisions, talls i fragments acolorits. No puc deixar de fer la comparança d'aquestes peces plenes de força i brutalitat amb el bosc que Guinovart té al Museu d'Art Modern de Barcelona, molt més delicat, feble i eteri.

Acabaré aquest enfilall d'exposicions amb una darrera, realment decepcionant, *la d'art italià de la postguerra als nostres dies* que es pot veure al Centro de la Villa. Encara que el muntatge realitzat per A. Bonito Oliva reuneix signatures tan conegudes com les de l'informalista Vedova, el matèric Burri, els seguidors de l'art pobre Merz, Paolini i Pistoletto, i els transvantguardistes Cucchi, Clemente i Chia, la majoria de les obres són menors. La resta d'autors resulten més desconeguts i el que han presentat no deixa de ser molt mediocre.

LA GÀBIA D'IVORI

NO VOLIEU BROU, IDÒ TASSA I MITJA

JOSEP NOGUEROL

La sucosa dita popular ha estat una realitat en el sentit més literal al llarg d'aquest hivern que encara combat la primavera. Lluny de les abundoses i utilíssimes metàfores que permet la frase (fins i tot sense alterar un simple morfema verbal que no afegeix cap lletra i simplement col.lectivitza el destinatari), el brou ha caigut a rompre dels cels nuvolats i la mitja tassa de més s'ha vessat damunt moltíssims sementers que s'han negat fins a poblar l'illa de petits llacs on hi mancaven aus de cama llarga i melodioses veus de granotes per compondre un bell paratge humit.

Enguany han rebentat els albellons que encara no havien enterrat les llaurades fondes dels tractors; els torrents més llargs, que la brutor o les variades construccions artesanals estil castor, no havien tapat, s'han tranformat en rius trimestrals...

Els cappares de l'illa, sempre preocupats pel benestar dels seus votants i dòcils súbdits, ideen un eventual retorn a les formes primàries de captació d'aigua. Els seus gabinets tècnics estudien safareigs gegants i aprofitaments integrals de l'aigua que es perd, diuen, a la mar. ¿S'han fartat, tal volta, de les perforacions que arponegen la terra i afitoren les aigües amagades per tot seguit entubar-les o distribuir-les en els camions cisterna? ¿Potser s'han avorrit dels pous de gran fondària que eixuguen els de la rodalia amb un robatori soterrat? ¿Ja no els agrada la carrera frenètica i competitiva que implica victòries i derrotes, oposició d'interessos, baralla de veïnats i odis recíprocs?.

Il.lusions doiudes a preguntes absurdes. Passarà la primavera i s'assecaran els rierols hivernencs, les basses dels sementers seran terrossos i l'estiu aportarà dutxes massives a goles assedegades. Retornaran els clams de l'aigua que no arriba, i a foradar s'ha dit!. T'adonaràs aleshores que tot fou un miratge humit: els torrents seran els nius de fems o les pistes de ciment ideals per a curses de motos i les antigues síquies... relíquies.

NOTES D'EDUCACIÓ

REFLEXIONS DIDÀCTIQUES ENTORN DE LA LLENGUA (III)

LA PREVENCIÓ DE LES INTERFERÈNCIES SINTÀCTIQUES A L'ESCOLA

RAMON BASSA

Quan el que s'altera per pertorbació exterior al sistema d'una llengua és la mateixa estructura de construcció de la frase i del discurs, ens trobam davant d'interferències sintàctiques.

Les interferències sintàctiques són, a vegades, més difícils de destriar per part del mestre pel fet que exigeixen una forta preparació lingüística. Ara bé, què ha de fer, doncs, un mestre, per tenir un criteri per destriar el que és una inteferència lingüística del que no ho és? Què ha de fer per no perdre's en un excessiu purisme o en una laxitud de permetre totes les inteferències perquè cal respectar la parla de l'infant o l'evolució de la "llengua del poble", com també he sentit a dir?.

Primerament, crec que cal *prudència* -o precipitar-se a condemnar cap construcció pel fet de considerar-la forana a la pròpia llengua- *i cercar informació* (anotar l'expressió dubtosa i consultar-ho).

En segon lloc, convé partir de la base que per a l'ensenyament i aprenentatge d'una llengua és totalment insuficient el criteri de: això és cor recte/això és incorrecte, sinó que es tracta de veure, estudiar i analitzar la llengua en la seva complexitat. Es tracta també de veure quins són els diversos usos que es fan de la llengua, quina és la tradició històrica i com l'han usada els escriptors "clàssics" (en aquest terme també incloem els del segle XX).

Didàcticament, l'ús dels bons models dels escriptors és un element ben vàlid, juntament amb ensenyar a reflexionar sobre la llengua que es parla i que s'escriu, ja que l'infant en capta l'ús adequat, la construcció de la frase i el lèxic per amarament, per impregnació, més que per imposició correctiva. Resulta més rendible ensenyar un model adequat de la llengua, tant a nivell oral com escrit, que un treball posterior de correcció. Per això cal que el mestre tengui una *sensibilitat lingüística* que li faci rebutjar aquells escrits o models amb faltes d'ortografia, amb una construcció sintàctica inadequada, amb barabarismes, amb un nivell de llenguatge impropi del que hauria de tenir tot text -oral o escrit- destinat a l'ense nyament.

Les interfèrencies morfosintàctiques es mouen subtilment per molts d'elements: conjuncions (*doncs* causal, a nivell escrit), preposicions (*en* davant infinitiu sense valor temporal), pronoms personals febles (*li* empipa, per *l'*empipa), conjugació de determinats verbs (admitesc«*admitir*, en lloc d'admetre), calc de construccions, etc...Posar exemples no és l'objectiu d'aquestes reflexions, entre altres raons perquè nosaltres no estam del tot lliures dels efectes de les interferències, però sí que tenim i podem tenir l'actitud decidida *de dubtar, de consultar, de passar per malla* aquells escrits o comunicacions dirigits als altres, i aquest sembla un bon camí per anar depurant progressivament un idioma.

Acabarem amb unes reflexions d'Alexandre Galí del seu llibre *Introducció a la Gramàtica* (1935; 2 ed:1977): "El millor procediment per a trencar la formalitat de la Gramàtica és enfrontar l'infant amb els fets de llengua tal com ens són donats en la llengua viva: la llengua del parlar usual i la llengua literària. Res de classificacions i definicions a priori"(pp.295).

A la Mar Mediterrania, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'Illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi cresquin fermes vinyes i hi creïn espléndonios vins coneguts des de l'antiguitat.

VINYES I BODEGUES IRANE MESQUIDA PORRERES MALLORCA DESDE 1945

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

CINEMA

HAMMER HOUSE OF HORROR

JAUME OLIVER I ADROVER

El cinema de terror, al llarg de la història, ha estat seguit per una gran massa de fans incondicionals i per una onada de crítiques destructives.

El punt culminant d'aquestes produccions arribà a mitjans anys cinquanta. Michael Carreras, cap d'una productora cinematogràfica britànica: la *Hammer*, decidí dedicar-se exclusivament a l'adaptació clàssica del gènere. Ho féu amb un estil molt personal: envoltà d'un romanticisme barroc els montres, els cínics assassins i els seus actes criminals. D'aquesta manera convertí els herois els que fins llavors havien estat relegats a un segon terme: els dolents de la pel.lícula. I a més a més tot en colors i amb un equip de treball fix i magnífic.

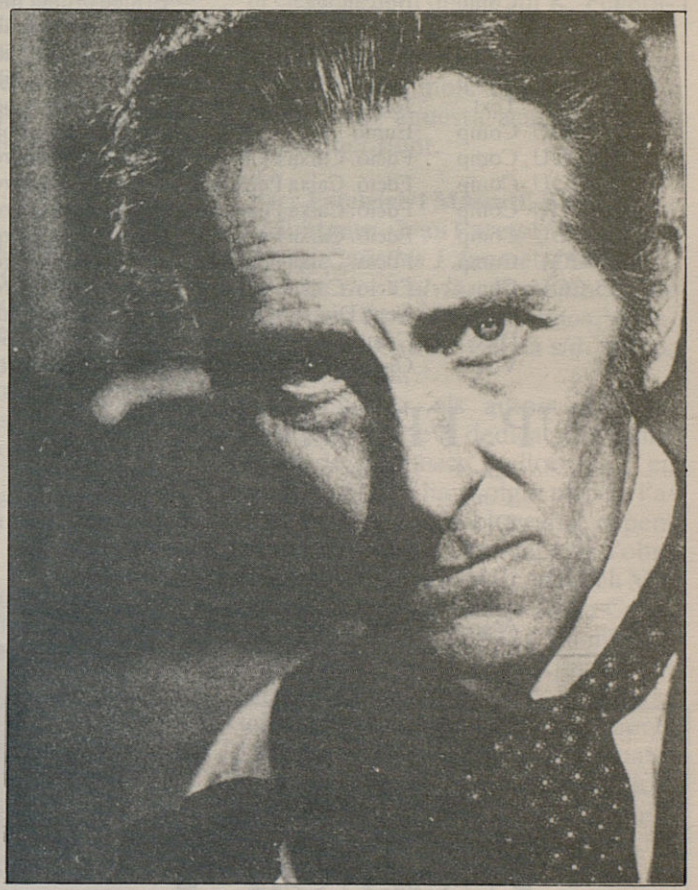
Abans de la *Hammer*, Colin Clive havia estat el Doctor Frankenstein; Basil Rathbone encalçà el canot dels Baskervilles amb gorra, capa i pipa; Edward van Sloan fou l'afica-estaques Van Elsing; i Noble Johnson jugà a arqueòleg. I tot això i molt més ho féu per a la *Hammer*, Peter Cushing.

A Peter li havia impressionat una de les primeres produccions de la *Hammer*: *X, the unknown*, i quan va saber que preparaven una nova versió de *Frankenstein*, va demanar el paper de protagonista, i li donaren.

L'any 1956, la *Hammer films* escollí el monstre de Frankenstein per començar una sèrie de revisions de films antics que va durar fins a començament dels anys setanta. Amb un guió nou i modern de Jimmy Sangster (anys després dirigiria les seves pròpies pel.lícules, com per exemple *Fear in the night*, també de la *Hammer*). La criatura fou encarnada pel gran Cristopher Lee. El públic de tot el món va agafar bé aquella nova manera d'entendre el terror, Cushing pujà a la fama de cop. La seva interpretació del Baró Víctor Frankenstein, investigador idealista entregat a la seva feina, que gaudia tant bevent bon vi o en compa nyia d'una dona bonica, com d'experimentar al seu laboratori amb cossos mutilats, fou impactant. Era un cavaller correcte, d'aspecte agradable i molt anglès, cínic, sarcàstic i extremadament intel.ligent. Odiava desentarrar morts si podia accedir a persones vives i intel.ligents a les quals, és clar, executava.

El resultat de l'obra fou perfecte, uns colors impressionants, un bon acabat dels escenaris, una fotografia excel.lent, i la millor parella d'actors que ha donat aquest gènere. Els directius de la *Hammer* també s'adonaren del carisme de la combinació Cushing-Frankenstein i procediren a fer-li protagonitzar, dos anys després, una segona part.

L'any 1958 posaren en pantalla una nova versió de *Dràcula*. Els beneficis que reportà *Frankenstein* feren que la Universal s'interessàs, i la *Hammer* li va cedir la distribució de *Horror of Dracula*. I el mateix que el cínic Baró havia fet per Cushing, el senyor de les tenebres ho féu per Lee. Per a tots els públics fou l'autèntic Comte, Bela Lugosi havia passat a un segon terme. El vampir de la *Hammer* també era diferent. El fet d'anar convidat al dormitori d'una bella dama i seduir-ne més tard una altra, a més de mossegar-les, ajudà a florir una nova imatge del vampir. Un vampir més shakesperià que stokerià. I Peter Cushing,

Peter Cushing al film Frankestein

estaca en mà, martiritzava els no-morts de manera dinàmica i dedicada, tot contrastant amb les forces del mal.

Foren moltes les vegades que interpretaren aquests personatges: de Frankenstein o de Dràcula. Sempre aconseguiren un bon nivell interpretatiu, malgrat els guions, que amb els anys s'anaren degradant.

El tercer monstre seleccionat fou el que l'any 1932 havia interpretat Boris Karloff per a la *Universitat: The mummy*. Com a les produccions anteriors, comptà amb un guió de Sangster i la sempre insuperable direcció de Fisher. *The mummy* (1959) (*La Momia*) respirava una total atmosfera *Hammer*. L'embenatera Cristopher Lee, i Cushing l'arqueòleg.

Un guió de Peter Bryan fou emprat per un film un poc allunyat del terror clàssic però amb els mateixos elements: *Then hound of the Baskervilles* (1959) (*El perro de los Baskervilles*). Aquí, Terence Fisher dirigí l'aventura més popular del famós detectiu. Cushing fou l'autèntic Holmes: faccions de falcó, sempre alerta, i moviments precisos. I, evidentment, Lee fou l'hereu de *Baskerville Hall*, Sir Henry.

Les pel.lícules de la *Hammer* sempre són rebutjades pels "crítics" seriosos. Les etiqueten com a apologies de sexe i sang. Però haurien de tenir en compte que aconseguiren interessar el públic per un tema gastat, i sempre des d'una òptica encisadorament clàssica.

BIBLIOGRAFIA PER A L'ENSENYAMENT EN CATALÀ

A cura de Joan Melià

BUP, FP: INFORMÀTICA

curs	llibre	editorial	títol	autor
1	Comp	Barcanova	El meu primer diccionari de les computadores	L. Novelli
1	Comp	Barcanova	El meu primer llibre de Basic	L. Novelli
1	Comp	Barcanova	El meu primer llibre de Logo	L. Novelli
1	Comp	Barcanova	El meu primer llibre sobre les computadores	L. Novelli
2	Comp	Barcanova	El meu primer llibre de Logo	Luca Novelli
2/3	Text	Jonc	Informàtica. Programació + Basic	Carles Barceló
2/3/COU	Comp	Eumo	Basic 1. Primer pas cap al món de la informàtica	Enric López
2/3/COU	Comp	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. 2 Imatges i sons	M. Griera i altres
2/3/COU	Comp	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. 3 Tractament de la informació	D. Casas i altres
2/3/COU	Comp	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. 4 Robots i intel·ligència artificial	F. Franco i altres
2/3/COU	Comp	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. 5 Noves tecnologies	Ll. Huguet i altres
2/3/COU	Comp	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. 1 Fem informàtica	M. Griera i altres
2/3/COU	Cons	Fdció. Caixa Pensions	Connecta el micro. Els ordinadors i la cultura informàtica	BBC
—	Cons	Cent.Div.Inf.Gen.Cat.	Guia de l'usuari d'informàtica. Amb catàleg de prog. prof.	—
—	Dicc	Camb.Of.Com.Barna.	Diccionari d'informàtica	—
—	Voc	Generalitat Valenciana	Vocabulari d'informàtica	R. Iborra i G. Lluch

BUP, FP: MÚSICA

curs	llibre	editorial	títol	autor
1	Cons	Rosa Sensat - Ed. 62	La música a l'escola	M. T. Giménez
1	Dicc	Edicions 62	Diccionari de la música	Roland de Candé
1	Text	Promomallorca	Música	Joan Company
1/EGB	Text	Teide	51 audicions	M. Artigues i altres
—	Dicc	Edicions 62	Diccionari de la música	R. de Cande
—	Voc	Millà	Vocabulari català de música	Josep Mestres i altres

FR
FAJAS REINA
José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

al servei
de la dona
jove i elegant

dona
corseteria
J. Masdeu
Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

llibreria
Jovellanos
• pósters
làmines
postals...
Jovellanos, 7 Tel. 72 13 66
Ciutat de Mallorca

LLIBRES

TRIA DE NOVETATS

Coordinació: LLEONARD MUNTANER

Antoni Serra i Bauçà. *Més enllà del mur.* Col.lecció El Mirall i el Temps. Ed. Laia. Barcelona 1987, 124 pp.

Pel meu gust aquesta és una gran novel.la d'Antoni Serra, on l'ofici d'escriptor i, en conseqüència, el domini absolut de les formes narratives, es palesa des de les primeres planes. La història, que abraça dels anys trenta fins als nostres dies, és la crònica d'un professor d'institut que es veu involucrat en els esdeveniments del 1936. Covardia, contradicció personal del protagonista, permeten a l'autor aprofundir dins la psicologia d'un home tornejat per les circumstàncies. Es tracta, com ja hem dit abans, d'una gran novel.la d'un mallorquí vertaderament en boga.

Eva y Juan F. Laub. *El mito triunfante. Estudio antropológico-social de los chuetas mallorquines.* Prólogo Carmelo Lisón Tolosana. Colección La Rodella /11, Miquel Font, Editor. Palma de Mallorca 1987, 429 pp. il.lustracions.

Eva i Juan F. Laub són dos antropòlegs argentins que ara fa més de quinze anys -concretament l'any 1971- decidiren venir a Mallorca amb la intenció de realitzar un treball d'investigació antropològica sobre els nostres xuetes. Entusiasmats amb la tasca residiren a l'illa prop de dos anys, fins al 1973; han viscut llargues temporades a Palma i a la Pobla

on recolliren el material empíric que ara es posa al nostre abast amb aquest llibre. *El mito triunfante* és, com indiquen els seus autors, un intent per explicar la qüestió xueta avui, des d'una perspectiva actual i sense deixar de considerar l'evolució històrica. En conseqüència, els autors s'han servit bàsicament de fonts orals i fonts manuscrites, han realitzat nombrosos intervius, tant a xuetes com a no xuetes, i han consultat documentació original als nostres arxius públics. Del conjunt del llibre -irregular i desordenat segons el meu parer- destacaria el treball de camp realitzat pels autors, especialment amb els intervius; molt per sobre, els capítols dedicats a reiterar el que ja sabíem de la història dels xuetes. El pròleg, a càrrec d'un professional de la ciència, com diria Paul K. Feyerabend, és original del professor Carmelo Lisón Tolosana. Les il.lustracions, molt adients, acaben d'arrodonir aquesta acurada edició de Miquel Font.

Pere Estelrich i Massutí, Biel Massot i Muntaner, Joan Parets i Serra: *Pere Josep Cañellas i Jaume (1845-1922) Músic de Calvià.* Presentació de Francesc Obrador Moratinos. Ajuntament de Calvià. Calvià s/d. 44 pp. Il.lustracions.

Coneguts els autors d'aquest treball per la seva dedicació a la història de la música mallorquina, en aquesta ocasió han volgut posar a l'abast dels lectors la biografia, el pensament musical i el catàleg de l'obra d'un músic gairebé desconegut a Mallorca, el calvianer Pere Josep Cañellas i Jaume (1845-1922). La iniciativa ha estat presa per l'Ajuntament de Calvià, en un intent de recuperar el nostre patrimoni cultural. Imprès el fullet en un magnífic *couché maté*, malauradament desmereix l'edició una coberta vulgar a dues tintes, així com el grapat de l'enquadernació. La presentació corre a càrrec de Francesc Obrador, batlle de Calvià.

PAPERS PINTATS I PINTURES

MARCS I MOTLLURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

Llibreria Jaume de Montsó

Pasatge Joan XXIII, 1-B
"Los Geranios"
Tel. 22 19 31
07002 PALMA DE MALLORCA

CRE·A·CCIÓ

-Somriguin, somriguin. Així...tots alhora.
-Ai, Jaume, em penso que he tancat els ulls.
-No et preocupis. A veure, pot repetir la fotografia, per favor?

Mira, Marieta. Aquesta és la mare. I aquest som jo. Aquí darrere, vora l'avi.
Sempre he pensat que aquesta és una fotografia perfecta. Encara que la teva mare surti amb els ulls mig tancats, la veus?
La petita, sobre la banyera es mossegava el dit gros del peu. Després -el cos nu i rosat- agafava el tap de la botella de sabó, una ampolla vermella on deia *no escuecen los ojos*. La tirava dins el lavabo i tot seguit remugava uns sons coneguts de tots els nadons i indesxifrables per a tots els adults.
Certament aquell hauria estat un retrat ben absurd. El davantal li arribava a la cintura, i les sabatilles d'en Jaume li eren petites.
Quan el teu pare torni, em sentirà...
No era un expert, precisament, a vestir infants. L'àlbum de fotografies havia caigut sobre les rajoles del bany. S'agenollà a recollir-lo, i col.locà la transparència adhesiva sobre la fotografia de la boda. És perfecta. Sí. Fins i tot tu, molt ben amagada, hi surts. Sota aquestes arrugues del vestit. Per això l'àvia, mira, la veus?, feia mala cara. Marieta, deixa fer el tap.
Anaven a berenar. la cuina era inmensa. Blanca, amb molts de prestatges, tots coberts de pots de vidre: oli, farina, pebre, arròs...però estaven buits.
La filleta romania asseguda a un a cadira alta i donava cops a la fruitera amb la cullera de fusta.
Quan l'àvia va saber la història no volia que es casessin, perquè odiava el teu pare. Jo la vaig convèncer. Bé, jo i l'oncle Manel, que havia arribat del Perú pocs dies abans, prim i mort de gana, amb la pell de color de les olives i quasi completament calb.
L'oncle Manel posseïa el do de la paraula. I parlava i parlava tant que al final ningú no l'escoltava, i acabava per tenir-nos a les seves ordres.
El dia del casament, es va vestir d'etiqueta. Portava un bastó daurat i saludava com si fos el padrí dels nuvis. I el padrí era jo, saps? Per això, aquí surto al costat de la teva mare, atent al llum del flash. A l'escala de la casa no hi cabia ni una ànima més, fins i tot rere les columnes s'endevina el cap d'algun convidat misteriós. Per exemple, aquest capell i aquell serrell no sé de qui són.
Una nena de sis mesos es mirava la sèmola i girava el cap.
Un home de trenta anys, bufant la cullera i fent de drac Roderic (som el drac Roderic, que es menja les nenes que no tenen gana), pensava encara, capficat, en la identitat secreta del convidat del capell.
La pasta grogosa anava rodolant pel pitet i pel pijama, seguia per una cama de la taula i queia, tot formant un muntet sobre una sabata negra amb cordons.
Una hora després, les set tocades, el ring del telèfon els derpertà.
Na Marieta jugava, estirant els cabells del *bebequerido*.
Sort que demà arriba el teu pare.
Vora la butaca de coixins de lona l'àlbum estava obert. Ai, mira! Aquesta dona rossa és la senyora Angeleta, la vídua, la bibliotecària de l'ajuntament. I aquí la seva filla, tan bonica. Recordo que el fotògraf li va dir que s'acostés al grup, que si no, el cap li sortia tallat.
Quina gràcia!
Després del casament anàrem a un hotel luxós i menjàrem còctel de gambes. Espera a créixer, Marieta, i veuràs quina diferència amb la sèmola. Un dia jo et portaré a l'hotel i et convidaré.
Na Marieta dormia. Amb la panxa sobre el llençol i movia amb força el xuclador.
Una nina de sis mesos dins el bressol.
Un home de trenta anys, que passava unes fulles amb fotografia, escoltava per la ràdio un programa musical. El volum molt baixet. I a voltes, amb el solista, entonava algunes paraules.

-Crec que aquesta vegada no ha anat gaire millor.
-Que sí, dona. Deus haver sortit preciosa.
-Senyoreta, si us plau, un poc més a la dreta. Així va bé. És que no vull tallar-li el cap.
-Atents, que és la darrere.
-Somriguin...

Neus Cañellas
Dibuix: Jaume Falconer

ON ... LI PEGAM?

COCARROIS. Coca què?

JOSEP LLUÍS MULET

Diuen que potser era coca de reis, *coca-roi*, introduïda en qualque incursió gavatxa abans del primer mil.lenni, durant les invasions bàrbares. Posteriorment, s'ha sabut d'una llegenda francesa que Napoleó, a finals del segle XVIII, copià del cocarroi la forma del seu característic barret militar, amb la qual cosa intentava -per *similibus causa*- disbaratar la profecia d'una vella sibil.la, per la qual romandria desterrat la resta dels seus dies en una petita illa de la mediterrània.

Sembla més històricament fiable confiar-ne l'origen d'aquesta deliciosa pasta a la voluntat hebraica d'evitar la carn dins l'època de la Quaresma -motiu que ha perdurat fins aquests dies-, també són d'origen hebreu els crespells, estels de pasta dolça de sis i set puntes que acompanyen els postres de panades de Pasqua.

Més difícil d'acceptar és la teoria d'aquells que volen emparentar el cocarroi amb els *calzone* italians, per això argüeixen *-parentibus natura-* similitud de formes.

El cocarroi mallorquí no té històricament punts de referència italians, perquè aquests no es troben a Mallorca. Tendria més sentit acceptar, però no, la influència dels doblegats catalans. Raons històriques, dirien al Principat. Però el cocarroi és més antic a l'arribada d'En Jaume. Ni és un doblegat, ni un *calzone*, ni la coca en verdura és una *pizza. E ma per ché? Ma perche no!!.*

De tota manera, hi ha encara aquells que molt més inspirats lúdicament, assimilen el cocarroi amb una divertida metamorfosi, per la qual la pasta no és sinó el cos demembrat d'un drac alat i per tant, commemoratiu de la victòria de Sant Jordi. D'aqui els corre-cois de la Mercè, a barcelona (COI es correspon a FOC, en antic arameu, i no té res a veure amb el COI de les Olimpíades). vegi's la derivació: COCARROI-COQUERROI-CORRECOI-CORREFOC.

Però és sense dubte el període islàmic el que guarda més gelosament el secret primitiu de l'aparició del cocarroi.

Doblegar, que vol dir amagar, que vol dir descobrir, que vol dir sorprendre.

El cocarroi neix a les nits de lluna, de lluna mora, de mitja lluna. Símbol de vella civilització, missiva de guerra en els conflictes cristians -la panada és el Temple, la lluna plena farcida de xai pasqual, l'enemic-, però existeixen matisos d'interpretació: el poeta foll -el més foll de tots els àrabs poetes- ABDUL ALZHARED, diu a la seva Matafísica:

"corre, corre, dalt del coll
corre, corre,
corre, corre; tros de coca, oi?"
("Matafísiques i III", S-XI)

La profunda filosofia fenomenològica que tanquen aquestes paraules ens recorden l'hermetisme lul.lià de "la clavícula"; però aquí, Alzhared té una lectura aplicada que no necessita ser iniciàtica.

Separant els *similitur/digma-paradigma* descobrim: "tros de coca/dalt del coll", ineludiblement, la lluna. La lluna mitja o com a mínim un tros, però no plena. Sis vegades ha de córrer, com sis dies triga a ser mitja.

TRANSFORMISME CULTURAL A TVE

GABRIEL SEGUÍ TROBAT

El transformisme sembla una característica de la modernitat. Talment el Carnaval, vaja. Vet aquí el cas de Terenci Moix, però exemples del qual en tenim a les illes, a Mallorca, sense anar massa enfora, i no hi importa anomenar peça.

El cas de *Terenci Moix*. Jo comprenc que és massa poc ser conegut i viure de la ceba als Països Catalans i que per això n'hi ha que tenen la temptació d'eixemplar el seu horitzó professional fent d'Angeles Caso.

Ho entenc, com també entenc que fa gola el Premi Planeta. Ho comprenc tot, i que ningú es pensi que vull vindicar un nacionalisme excloent, com qui diu "Fora dels Països Catalans no hi ha salvació", tot parafrasejant la tesi tridentina. Que ningú es malpensi.

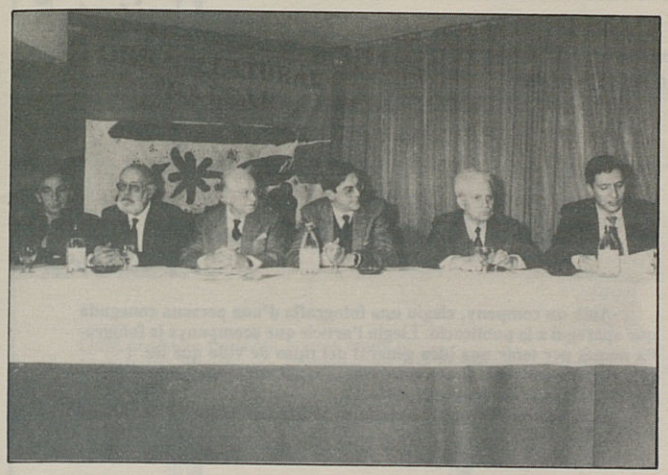
Ara, el que em sorprèn i em fa patir (per qualque cosa hem de patir en aquest món) és aquest transformisme cultural que practiquen gent tan venerable com Terenci Moix, als quals tant els és pelar la ceba com alimentar-hi l'àguila (de l'imperi, és clar). I, per cert, més li valdria, a Terenci, és clar, practicar un poc més el castellà, perquè el veuen venir d'enfora. Deu ser que això de la pronúncia catalana del castellà és una cosa genètica. Nosaltres, que som ignorants, procuram no parlar-lo gaire, per si de cas. I hem de pensar i pensar i creure que el castellà és la llengua estrangera que millor sap, el nostre moix (perdó: Moix, Terenci, és clar). Esper que, després d'això, de transformar-se en la Caso, és clar, no se li ocorri anar a ensenyar català (o castellà?) a la Cleopatra, a la qual sembla tan afeccionat.

Visquem i coses veurem, diuen els avis. I tant!!!

XXV ANIVERSARI

El passat dia 26 de febrer es constituí la Comissió Honorífica

UN HOMENATGE PER ALS FUNDADORS

Pere Rosselló Bover, Climent Garau, Ignasi Ribes, Miquel Fullana, J. M. Llompart i Andreu Alfaro

El pare Oliver i Antoni Fernández, socis fundadors, conversant amb Miquel Pericàs de l'OCB de Búger

L'Obra Cultural Balear constituí el passat dia 26 de febrer la Comissió Honorífica que en motiu del XXV Aniversari presidirà les activitats que es desenvoluparan al llarg d'aquest any. El lingüísta Francesc de Borja Moll, el pintor Coll Bardolet, Miquel Fullana secretari de l'OCB durant els seus primers deu anys d'existència, juntament amb els altres socis fundadors i dos dels expresidents: Climent Garau i Josep M. Llompart, formen part de la Comissió Honorífica.

L'escultor valencià Andreu Alfaro presentà el logotip del XXV Aniversari, amb el disseny que serveix per als premis que l'OCB atorga a finals d'any.

A l'acte hi assistiren el president actual, Ignasi Ribas, la Junta Directiva i els representants de les diferentes delegacions de l'OCB a Mallorca.

Per primera vegada, l'Obra Cultural Balear retia homenatge als socis fundadors, que impulsaren, l'any 1962, la creació d'aquesta institució. Vint-i-cinc anys després, la Sala del Pal.las Atenea s'omplia de bona part de la història de la cultura de les illes, en un acte molt emotiu i un tant nostàlgic, com deia Andreu Alfaro. Però sobretot hi havia tot un reconeixement públic als qui donaren suport a la iniciativa de Francesc de Borja Moll d'articular una societat civil que fomentàs el recobrament de la cultura pròpia i s'encarregàs de l'alfabetització en català de la població illenca.

LA PRIMAVERA CIVIL

D'esquena als oradors, un gran mural reproduïa la litografia que Joan Miró regalà a l'Obra Cultural Balear.

Ignasi Ribas féu les presentacions i saludà tots aquells que havien vingut expressament per participar a l'acte. Anomenà un per un els membres de la Comissió Honorífica, que eren entre el públic. Pere Rosselló i Bover, actual secretari de l'OCB, llegí l'acta de constitució. Després Miquel Fullana parlà en nom del fundadors i féu una mica d'història dels primers anys de l'OCB a Mallorca. Climent Garau que fou president durant els anys previs a la transició (de 1970 fins a finals de 1976) parlà de la seva tasca durant aquests anys i del seu escepticisme davant les altres institucions. Per la seva banda Josep M. Llompart dedicà les seves primeres paraules al record de Climent Garau, el dia que deixà el seu càrrec de president en un homenatge ple d'adhesions de partits encara no legalitzats. "Era un temps d'eufòria i de primavera civil", evocava Josep M. Llompart, el qual succeí Climent Garau en la presidència de l'OCB (de 1976 a 1983). La continuïtat, en un temps en què els partits protagonitzaven el debat polític i cultural a Mallorca fou, segons l'escriptor Josep M. Llompart, el principal esforç de l'Obra Cultural Balear durant els anys de transició en què ell fou el president.

Per últim, l'escultor Andreu Alfaro presentà el disseny expressament ideat per simbolitzar el XXV Aniversari de l'OCB. Un cercle perfecte en alumini, que segons Alfaro, simbolitzava la illa i la cultura oberta al món. Sobre paper blanc es perfilava nítidament la imatge d'un cercle vermell. Alfaro s'havia basat en el dibuix que Miquel Fullana havia dissenyat l'any 1962...

Digui, digui...

Curs multimèdia de català

AUTOAPRENENTS
Podeu trobar llibres, cassettes i vídeos especials per a vosaltres a les llibreries

Accions i activitats quotidianes — Unitat 5

per John McDowell - Conxita Macià

QUINES LLETRES HI FALTEN?

-Als verbs següents falten les lletres A i E. Afegeix-les-hi per completar les paraules.

B R N R
F U M S
J U G U S
B L L S
F U M R
D I N R

QUI ETS?

-Escull a la publicació la fotografia d'una persona sense dir al teu company qui és i imagina't que ets aquesta persona. El teu company et farà preguntes sobre la teva vida diària per intentar endevinar qui ets.

Podeu fer preguntes d'aquest tipus:

-A quina hora t'aixeques?
-A quina hora te'n vas a dormir?
-On fas feina?
-Fumes?
-Quants d'anys tens?

ENDEVINEM EL QUÈ FA

-Amb un company, elegiu una fotografia d'una persona coneguda que aparegui a la publicació. Llegiu l'article que acompanya la fotografia només per tenir una idea general del tipus de vida que du.
-Individualment, escriu unes frases explicant el que penses que fa aquesta persona normalment cada dia.
-Ara, amb el company, comparau el que heu escrit.

QUÈ ESTÀ FENT?

-Elegeix 5 fotografies de la publicació on surtin una o més persones i apunta a la graella el que estan fent.

QUÈ ESTÀ FENT?	PÀGINA
1	
2	
3	
4	
5	

-Dóna la graella a un company perquè cerqui i anoti les pàgines on apareixen les fotografies.
-Verifica les pàgines que ha anotat el teu company.

Adaptat per: OBRA CULTURAL BALEAR

Cedit per: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya — Direcció General de Política Lingüística

Digui,digui...

Curs multimèdia de català

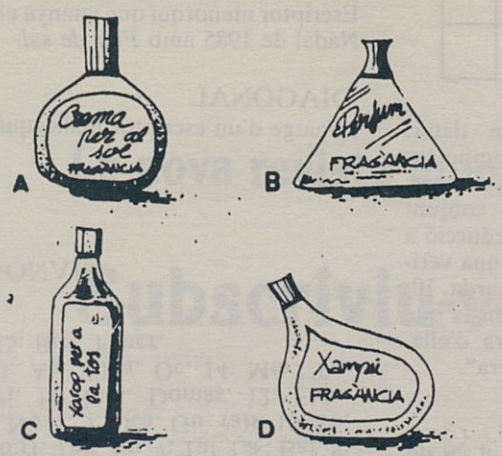
AUTOAPRENENTS
Podeu trobar llibres, casset-tes i vídeos especials per a vosaltres a les llibreries

Compres — Unitat 35

per John McDowell - Conxita Macià

ANUNCIS

Quin producte presenta aquest anunci?
Llegeix-lo i digues quin és d'entre els que et posam al costat.

2 a. Subratlla els adjectius del text que qualifiquen el producte.
b. S'utilitzarien els mateixos per als altres productes? Si no, quins et semblen adequats? Fes-ne una llista per cada producte.
c. Escriu un anunci per a un dels productes, usant els adjectius que has anotat.
d. Intenta de vendre el teu producte als altres companys.

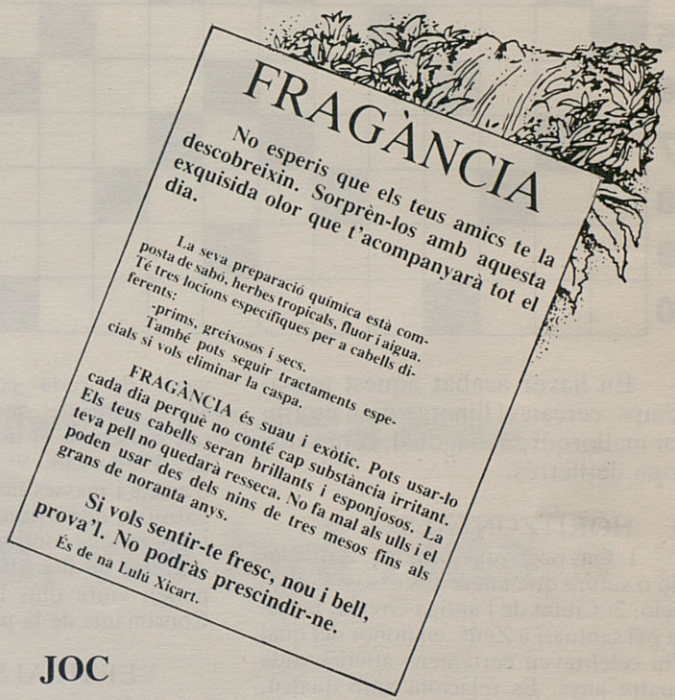
3 Aquest és el titular d'un anuci:

ÉS DIFÍCIL DECIDIR SI ÉS UNA MAQUINA O UNA OBRA D'ART

Sense llegir l'anunci sencer, no sabem exactament què anuncia, però ho podem endevinar:

-un cotxe?
-una màquina fotogràfica?
-una rentadora?

Apunta en un full els titulars de cinc anuncis de la revista d'avui. Després, intercanvia la teva llista amb la d'un company i intenta endevinar el que anuncia cada titular**sense mirar la revista**. Finalment, cerca els anuncis a la revista i verifica les teves respostes.

JOC

Treball individual

Pensa en un objecte i fes una llista de tots els adjectius que li atribuiries.

Treball de classe

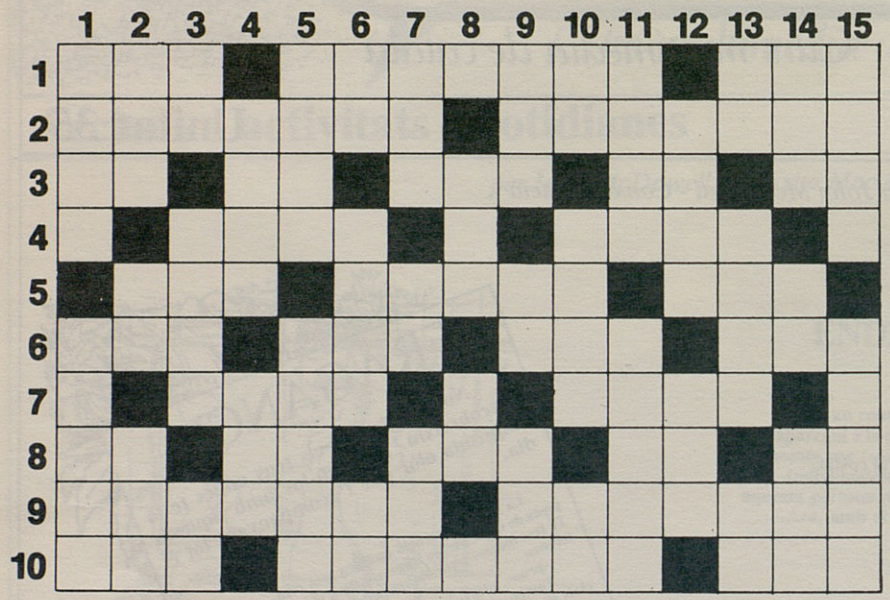
Llegeix la teva llista sense dir el nom de l'objecte. Els altres companys l'han d'endevinar.

Adaptat per: OBRA CULTURAL BALEAR

Cedit per: *Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya* — *Direcció General de Política Lingüística*

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS — BERNAT J. AMENGUAL

En haver acabat aquest passatemps, cercau el llinatge d'un escriptor mallorquí en diagonal, com a una sopa de lletres.

HORITZONTALS.

1: Gas negre que fa el foc. Articulació o sutura que uneix dos ossos. Preposició. 2: Ciutat de l'antiga Grècia, famosa pel santuari a Zeus, en honor del qual s'hi celebraven certàmens atlètics cada quatre anys. Es relacioni amb qualcú, freqüenti la seva companyia. 3: Quaranta-nou. Pronom en acusatiu-datiu. Primera esposa de Jacob. Cinc-cents cinquanta. Nota musical. 4: Xifra romana. Arbre de Nadal. Consonant. Temps que viu una persona. Consonant. 5: Estima, aprecia. Lloança, alabança.Que té una altària considerable o superior a la normal. 6: Tou, suau, flonjo, esponjós. Aglà, fruit de l'alzina. Partit polític espanyol que guanyà les eleccions del 77 i 79. Home que fa el paper de graciós a l'òpera italiana. 7: Consonant. Rei d'Israel. Consonant. Interjecció usada com a salutació. Vocal. 8: Carta de major valor de cada coll. Pronom datiu. Metal.loide del qual es fan compostos tan durs com el diamant. Anyell, xot, be. Preposició. 9: Via làctia, conjunt d'estels i masses nebuloses. Reducció a l'absurd, demostració lògica d'una veritat perquè la contrària seria absurda. 10: Adverbi de lloc. Batracis, animals que poden viure dins l'aigua i fora d'ella. Consonants de la paraula "cabra".

VERTICALS

1: Escriptor català, mort el 29 de gener passat, un dia després d'haver fet 94 anys, autor del *Sol, i de dol* i *Onze nadals i un cap d'any*, guanyador del Premi de les Lletres Espanyoles del 84. Peça de roba íntima femenina. 2: Organ de la visió. Contracció. Bossa grossa i forta per carregar coses. 3: Nota musical. Conjunt de coses amassades. Cinquanta-un. 4: Determinant possessiu. Extremitat superior de les aus. 5: Que serveix. Llombrígol. 6: Terminació verbal (al revés). Arbre, també anomenat tília o til.ler, amb les flors del qual es preparen infusions de til.la. Prefix negatiu. 7: Comparatiu. Article. Olor que fa la boca, principalment quan s'ha menjat o begut certes substàncies. 8: Consonant. Doncs. negació. Xifra romana. 9: Annera, ànec. Matrícula de Guadalajara. Establiment de begudes i menjars lleugers (al revés). 10: Renou, soroll. Ciutat de la província de Barcelona, antigament anomenada Ausa. Arbre del bosc mediterrani. 11: Pell roja, americà precolombí. Teixit de seda o cotó amb dibuixos brillants i mats, per decorar. 12: Ciutat d'Alacant devora el riu Vinalopó, a la zona de parla castellana del País Valencià. Aigua congelada (al revés). 13: Símbol químic de l'argent. Aurora, matinada, albada. Llengua provençal. 14: Paret, murada. Pronom personal. Estudis elementals, obligatoris i gratuïts. 15: Forma familiar de Gabriel. Escriptor menorquí que guanyà el Premi Nadal de 1985 amb *Flor de sal*.

DIAGONAL

Llinatge d'un escriptor mallorquí.

SOLUCIÓ

HORITZONTALS

1: Fum. Artrosi. Amb. 2: Olímpia. Conegui. 3: IL. Et. Lia. DL. Re. 4: X. Avet. D. Vida. L. 5: Ama. Eloqi. Alt. 6: Bla. Gla. UCD. Buf. 7: R. Saül. N. Hola. A. 8: As.Li. Bor. Mè. En. 9: Gaàxia. Apagoge. 10: Act. Amfibis. Cbr.

VERTICALS

1: Foix. Bragа. 2: Ull. Al. Sac. 3: Mi. Amas. Ll. 4: Meva. Ala. 5: Apte. Guixa. 6:rl. Tell. Im. 7: Tal. La . Baf. 8: R. Idò. No. I. 9: Oca. Gu. raB. 10: So. Vich. Pi. 11: Indi. Domàs. 12: Elda. IeG. 13: Ag. Alba. Oc. 14: Mur. Tu. EGB. 15: Biel. Fauer.

DIAGONAL

Llull.

SOLUCIÓ

Sa Pobla (escassa *població*). Inca

L'escassa població fa que passin cada hivern més fred els habitants perquè no hi ha calefacció. Quan alló es tapa, la roba es xapa. Si tenen les dones por, les nines encara més. Quan en Joan estava passant, jo anava a pegar-li un copet ràpid i ell demanà coratge a tothom. En Miquel se'l va mirar i digué: "Has d'estimar ta mare, que parí any i mig més tard que la meva". Si beu vi, la franca amistat que ens uneix fa que li dugui menjar. Si pescam, posa els plats plens de peix i pomes corcades ; molts de sucs de taronja, però cap de pera. Si n'Eulàlia ho vol, cal viatjar cada sant any i visitar el Papa per veure els capellans que posen celles gruixades perquè s'enfaden. Mentre ella cerca pels racons, ell pinta.

Cercau en aquest escrit el nom de 20 municipis mallorquins. Per exemple: No en donà ca*p al ma*jor.

SOLUCIÓ

Sa Pobla (escassa *població*). Inca (*passin cada*). Lloseta (*allo se tapa*). Alaró (tapa *la roba*). Esporles (*dones por, les*). Sant Joan (*passant, jo anava*). Petra (*copet ràpid*). Manacor (*demanà coratge*). Selva (*se'l va*). Artà (*estimar tà mare*). Arianv (*parí any*). Vilafranca (*beu vi, la franca amistat*). Campos (*pescam posa*). Escorca (*pomes corcades*). Capdepera (*cap de pera*). Sineu (*Si n'Eulàlia*). Calvià (*cal viatjar*). Santanyí (*sant any i*). Sencelles (*posen celles*). Consell (*racons, ell*).

EL MIRALL

La nova revista quinzenal de l'Obra Cultural Balear

Subscriviu-vos-hi, vos farà falta

EL MIRALL

Butlleta de Subscripció

NOM .....
DIRECCIÓ .....
POBLACIÓ .....
es fa subscriptor de la revista **EL MIRALL** per l'any 1987. Pagarà l'import (4.500 pts.) (estranger 5.000 pts.) en dos terminis.
. . . . . enviant gir postal o taló bancari barrat.
. . . . . per un rebut domiciliari al Banc o Caixa .....
.....
Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.
Retallau i enviau aquesta butlleta de subscripció a **EL MIRALL, apartat de correus 619. Palma (Mallorca)** o telefonau als n^{s} (971) 72 32 99 - 72 59 37 i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació quinzenal.

IFEBAL
INSTITUCIÓ FERIAL DE LES BALEARS

GREMI LLIBRETERS MALLORCA

INFORMACIÓ: C/ FEDERICO GARCÍA LORCA, 16
07014 PALMA (MALLORCA) TL. (971) 455500

I PREMI DE LES LLETRES DEL FIRA LLIBRE

BASES

1. Obra inèdita no publicada

2. Idioma: català.

3. Extensió mínima, 150 folis; màxima, 250, mecanografiat a triple espai.

4. Nom de l'autor i DNI, adreça, telèfon i població: en cas de pseudònim, s'ha d'enviar la identificació en sobre tancat a la Secretaria del Jurat.

5. La data límit de presentació d'originals és el 15 de maig de 1987, adreçats al Secretariat, Premi de les Lletres de la Fira del Llibre'87, C/ Federico García Lorca, 16, 07014 Palma (Mallorca). Tel 45 55 00.

6. Poder concórrer al premi obres de: Poesia, Teatre i Narrativa.

7. El Premi de les Lletres de la Fira del Llibre consisteix en la publicació i edició de l'obra guardonada, amb el patrocini de la INSTITUCIÓ FERIAL DE LES BALEARS.

8. El jurat estarà compost per cinc membres elegits pel Comitè Organitzador de la Fira del Llibre'87. Assistiran a la reunió del jurat, amb veu i sense vot, els membres del Secretariat del Premi.

9. La cohcessió del Premi es farà pública el dia 6 de juny de 1987, a les 18'30 h., al recinte de la Fira.

10. La decisió del jurat serà inapel.lable. El premi, que és indivisible i únic, pot ésser declarat desert.